

WAAROM

WANNEER

WAT

RijnParkPlan

HOE

WIE

RijnParkKatwijk

De Kwakelwei als gastvrije groene long in een verstedelijkt Katwijk.

VOORWOORD

Groen is de maat der dingen

Van groen word je beter en een groene leefomgeving maakt gelukkig. Het is opmerkelijk dat deze conclusie uit verschillende hoeken wordt onderbouwd. Er is eerst en vooral een sterke relatie tussen groen in de woonomgeving en leefbaarheid. Een veilige, toegankelijke en gezonde omgeving of zelfs een kindvriendelijke omgeving zijn allesbehalve vanzelfsprekend. Terwijl ze overal ter wereld tot de meest basale menselijke behoeften behoren. In het verlengde hiervan laat ook gezondheidsonderzoek ons zien: groen in de woonomgeving is stress reducerend, draagt bij aan een beter microklimaat en is een belangrijke factor in het voorkomen van hittestress in de stad. Daarmee is groen een onderdeel van duurzaamheid, ecologische kwaliteit en draagt bij aan het welbevinden van bewoners.

Als we dit weten; waarom moeten we elke keer aantonen dat investeren in groen zich altijd terugverdient? De uitdaging zit in het woord 'investeren'. Een euro voor groen is goed voor mens, flora en fauna, voor nu en voor later. Door druk op de beperkte ruimte wordt al snel de voorkeur gegeven aan investeringen die hier en nu een hoger rendement opleveren (zoals projectontwikkeling). Dit wordt extra dramatisch op het moment dat het over binnenstedelijk groen gaat. Hier zijn de genoemde kwaliteiten van een nog groter belang en tegelijkertijd: de druk op de ruimte is hier ook het grootst. Groene

ruimte in stedelijk gebied staat onder druk en groen inruilen voor rood op de kaart is zoveel makkelijker dan anders om. Verloren groene ruimte wordt zelden tot nooit hersteld; eenmaal bebouwd is het in de regel altijd verloren voor mens en natuur. Zoals Prof. R. Heertje het ooit zei: 'Los geen onschatbare waarde in voor vergankelijke kwaliteit'.

Wat mij betreft is deze waarschuwing van extra belang bij het project Rijn Park Katwijk; voor u ligt namelijk een mooi plan dat zowel bijdraagt aan groen beleving, ecologische kwaliteit als aan het stedelijk klimaat. Een park op een dergelijke locatie is een noodzakelijke en aantrekkelijke voorwaarde voor sociale interactie in de gebouwde omgeving. De Kwakelwei kan een groene schakel worden waar generaties na ons plezier aan beleven. Ik ben extra gecharmeerd door het project omdat het ook voor Nederland een bijzondere en historische plek is in onze delta en omdat het regionaal een stapsteen is in een ecologische structuur.

Van mijn kant dus een oproep om dit degelijke onderzoeksrapport en onweerstaanbare ontwerp zorgvuldig te lezen en op waarde te schatten. Ik hoop dat hiermee de juiste beslissing wordt genomen voor de Kwakelwei, voor de huidige bewoners van Katwijk en zeker ook voor de volgende generaties.

Prof.dr.ir. M.J. van Dorst
Hoogleraar Duurzaamheid, Gedrag en Ontwerp, TU Delft

Machiel van Dorst doet onderzoek naar de wijze waarop de gebouwde en natuurlijke omgeving het welbevinden van mensen faciliteert, naar leefbaarheid en sociale duurzaamheid.

SITUERING

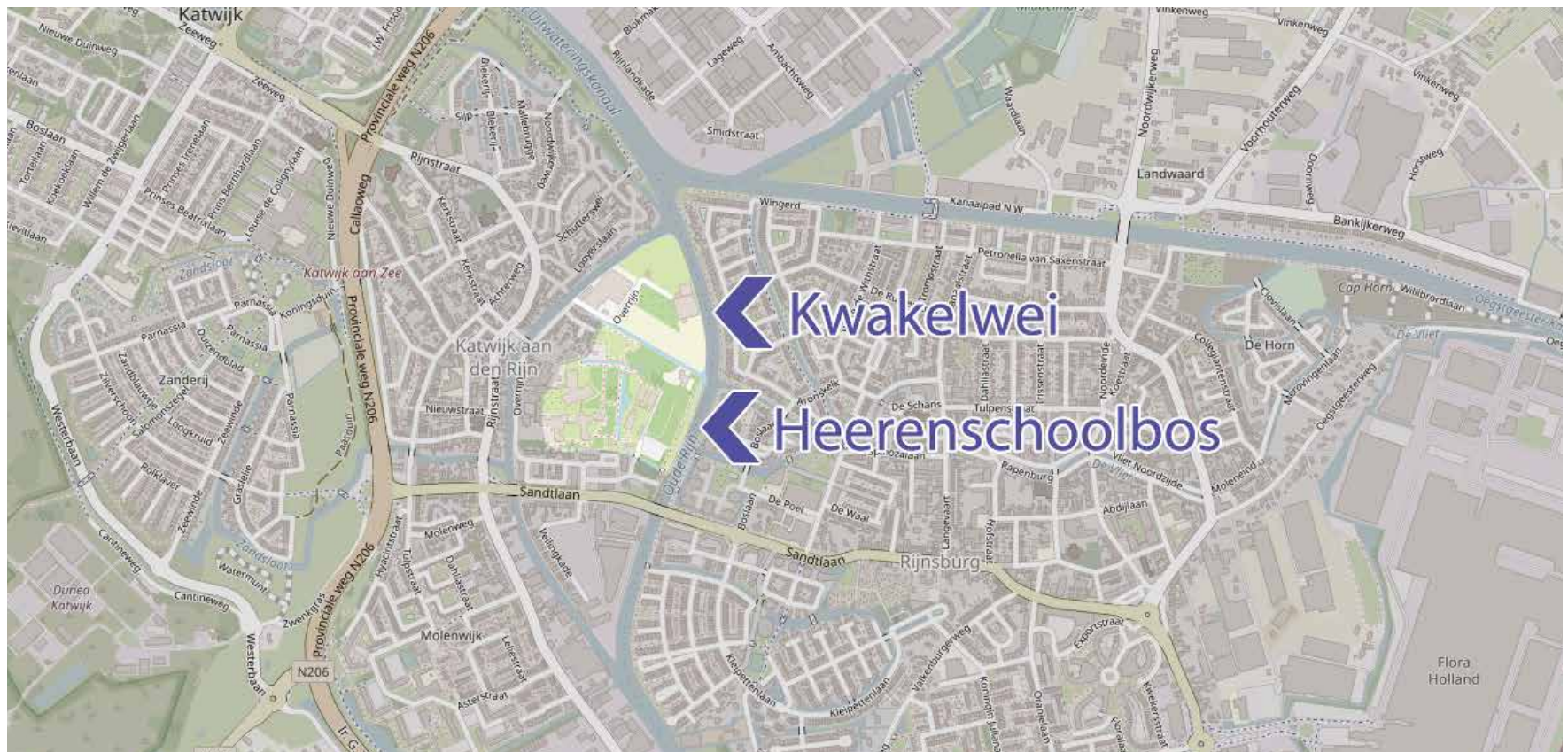
De Kwakelwei met de rug naar het Heerenschoolbos en met de blik naar Rijsburg / 't Heen.

Luchtfoto van de Kwakelwei met daarachter het Heerenschoolbos in herfstkleuren.

Het Heerenschoolbos met de Rijingod als onderdeel van een Hollands-Classicistische buitenplaats.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3	Opties voor verdere inrichting	26
Situering	4	Bankjes	26
Samenvatting	6	Natuurlijke speelvoorzieningen	26
Inleiding	7	Vlonders	27
Waarom?	8	Romeinse wachttorens	27
Een gezonde leefomgeving	9	Kwakelbrug	27
Klimaatverandering	9	Molen voor slootbemaling	27
Biodiversiteit	9	Natuurvriendelijke oever Additioneel kanaal	27
Meedoen	10	Sanitair en een drankje	27
Sociale cohesie	10	Educatie	28
Limes	11	Bebording	28
Recreatie, erfgoed en groenbeleving	11	Digitaal	28
Wie?	12	Wanneer?	30
Vrienden van het Rijn Park	12	Start	30
Gemeente Katwijk	13	Groepark	31
Provincie Zuid-Holland	13	Bijdragen	31
Marente	13	Eindontwerp	32
Van Ettekoven en de toekomstige VVE	13	Hoe?	34
Eigenaar Kwakelwei en huidige gebruikers	13	Investeringsbegroting	34
Samenwerkingspartners	14	Grond	34
Wat?	16	Inrichting	34
Verwachte bezoekers	18	Exploitatie en onderhoud	35
Ontsluiten en verbinden	18	Financiering	35
Het basisontwerp	19	Met dank aan	36
Natuur	19	Klankbordgroep	36
Cultuurhistorie	20	Rijn Park Katwijk	37
Hoge Heerlijkheid het Sandt	20	Sponsors	38
De Kwakelwei	21	De makers	39
Educatie	22	Bijlage 1 – Toelichting profielverloop	40
Bodem	22	Bijlage 2 – Natuurvriendelijke oevers subsidie HHR	41
Padenplan	22	Bijlage 3 – Algemene regels HHR voor het plaatsen van een duiker	42
Water en oevers	23	Bijlage 4 – Begroting inrichtingskosten	43
Natuurvriendelijke oevers	23	Bijlage 5 – Buitenplaats op het Sant en de Kwakelwei in 1820	44
Waterfuncties	24	Bijlage 6 – Gedicht de Kwakelwei	45
Beplanting	24		
Functies	26		
Uitkijkpunten	26		
Weide	26		
Kassencomplex	26		

Verwijzingen naar externe documenten kunt u vinden op:
www.rijnparkkatwijk.nl/tijdljn-rijnpark/

SAMENVATTING

Dit is een plan voor een stadspark op de Kwakelwei in combinatie met het Heerenschoolbos. Zo ontstaat uniek grootschalig groen met behoud van historie die teruggaat tot omstreeks 1200. Het belang van binnenstedelijk groen neemt toe vanwege de verdere verdichting van de bebouwing van Katwijk waar grootschalig groen binnen de bebouwde kom nu al schaars is. Overeenkomstig het groenbeleidsplan om de gemeente te vergroenen biedt dit ontwerp de bouwstenen om een groene oase te creëren voor de huidige- en vele generaties na ons. Het is nu aan de gemeenteraad om de keuzes te maken voor dit lang verwachte park en de Kwakelwei een blijvend groene bestemming te geven.

Een park in onze verstedelijkende gemeente biedt vele duizenden inwoners de ruimte voor recreatie in de buurt. Het alternatief is woningbouw waardoor de huidige inwoners een kans op verbetering van hun leefomgeving wordt ontnomen. Hierdoor zal ook het naastgelegen Heerenschoolbos, met zijn rijke historie en soortenrijkdom, verder devalueren. Inwoners hebben groen nodig in hun directe woonomgeving omdat dit aantoonbaar bijdraagt aan een betere gezondheid.

Een park in de buurt biedt ruimte voor bewegen en voor ontmoetingen. Door de natuur in dit park te faciliteren draagt het ook bij aan biodiversiteit en klimaatbestendigheid. In het ontwerp zijn verloren gegane elementen van het naastgelegen Heerenschoolbos ingebracht. De inwoners van de gemeente Katwijk krijgen met dit park niet alleen ruimte om uit te rusten, maar ook om de handen uit de mouwen te steken. Dit zal de gemeenschapszin versterken.

Rondom de Kwakelwei is in de groep van stakeholders steeds duidelijker plaats voor inwoners en ondernemers. De gemeente heeft met het bestemmingsplan - en de provincie Zuid-Holland met de landgoedbiotoop - in het verleden al de richting aangegeven waarin het moet gaan. Nu de Kwakelwei in handen is gekomen van een eigenaar

die dit gebied wil ontwikkelen voor woningbouw, naderen we als gemeenschap een point of no return.

Voor de inrichting is ervoor gekozen om alleen de noodzakelijke activiteiten te begroten. Hierna kan de verdere verlevendiging aangepakt worden door inwoners en bedrijven, gestimuleerd door de Vrienden van het Rijn Park. Met een padenplan, waterpartijen, waar mogelijk natuurvriendelijke oevers en passende beplanting wordt de Kwakelwei een toegankelijke, natuurvriendelijke en waterrijke recreatiebestemming. De begroting van de inrichtingskosten in de aanvangsfase (€ 485.000) is hierdoor laag en zo ontstaat een park dat kan groeien naar de mate waarin de financiële middelen beschikbaar komen.

Het plan reikt twee opties aan om het park te realiseren. De grond wordt ofwel aangekocht door een privaat-publieke organisatie, dan wel door de gemeente. De vervolgstap is dat het gemeentebestuur samen met de Vrienden van het Rijn Park deze opties verder onderzoekt en uitwerkt. De gemeente dient (ook) op dit onderdeel als vanzelfsprekend een stevige positie in te nemen om realisatie mogelijk te maken.

Na de grondverwerving begint het echte werk en dat houdt voor de Vrienden van het Rijn Park niet meer op, want een park is nooit helemaal af. Financiële steun zoeken voor het toevoegen van onderdelen die het park beter (be)leefbaar maken, zoals bankjes, bebording, een brug, een molen, vlonders en een wachttoren is na de aanleg prioriteit nummer één.

Met dit plan geeft de Stichting Vrienden van het Rijn Park een voorzet aan de gemeenteraad, die zij alleen nog maar hoeft in te koppelen. De bereidheid hiertoe is tijdens de huidige zittingsperiode van raad en college gegroeid. Onze uitnodiging is dat de politiek zich binnenkort duidelijk uitspreekt om het Rijn Park de (financiële) ruimte te geven die het verdient. Voor alle inwoners van de gemeente Katwijk.

“Een goede gelegenheid om het gemeentebestuur te laten weten dat wij burgers ook hier een stem in hebben”

Joke van der Valk-Kraaijenoord
Katwijk aan Zee

INLEIDING

Katwijk maakt een cruciale tijd door. De roep om betaalbare woningen is groot en dat stelt onze volksvertegenwoordigers voor de uitdaging in deze behoefte te voorzien en tegelijkertijd de leefbaarheid en identiteit van de gemeente te bewaken. Onder druk van woningnood is het risico aanwezig dat oude fouten worden herhaald door waardevol binnenstedelijk groen en lokaal erfgoed op te offeren voor woningbouw. Een gezonde leefomgeving bestaat echter uit meer dan alleen huizen. Groen, binding met de leefomgeving en identiteit zijn minstens zo belangrijk voor een samenleving in balans.

Stichting Vrienden van het Rijn Park is een initiatief van betrokken inwoners van de gemeente Katwijk. De vrijwilligers hebben elkaar gevonden in een gezamenlijke behoefte om een bijdrage te leveren aan het behoud en de opwaardering van een waardevol gebied tussen Katwijk aan den Rijn en Rijnsburg; de Kwakelwei en het Heerenschoolbos. De Vrienden van het Rijn Park zien het Heerenschoolbos en de Kwakelwei als een uniek gebied met een grote culturele, educatieve, recreatieve en ecologische potentie.

Het **Heerenschoolbos** is samen met het Heerenhuis een voormalige 17e eeuwse buitenplaats van grote historische waarde. Het naastgelegen tolhuis is een restant van één van de vroegste bouwwerken van Katwijk. De vele aanwezige historische elementen hebben raakvlakken met een veelvoud aan geschiedkundige thema's en bieden kansen om verhalen uit onze dorpsgeschiedenis door te geven aan volgende generaties.

Met de **Kwakelwei** heeft Katwijk een unieke kans om in samenhang met het Heerenschoolbos een hoogwaardige ecologische zone te creëren. Een robuuste, samenhangende groenstructuur is alleen mogelijk wanneer een substantieel deel van de bebouwde kom uit groen bestaat.

De Kwakelwei en het Heerenschoolbos zijn een buitenkans voor het gemeentebestuur om de balans tussen groen en verstedelijking te behouden en een ecologische stapsteen te creëren die een belangrijk verbindingselement vormt tussen natuurgebieden in de regio.

De visie van Rijn Park Katwijk is dat de unieke waarden van deze twee gebieden het beste worden benut wanneer ze worden opgewaardeerd en gecombineerd tot een stadspark. Rijn Park Katwijk vertolkt hiermee

een geluid uit de samenleving om zorgvuldig en afgewogen om te springen met de verstedelijkingsopgave van de gemeente. Groen, natuur en erfgoed hebben in tijden van woningnood nauwelijks een stem. Ze worden gemakkelijk overstemd door de roep om woningen waardoor het volbouwen van het schaarse open groen binnen de bebouwde kom de voor de hand liggende optie lijkt. Dan is waakzaamheid geboden.

Met dit plan legt Rijn Park Katwijk gewicht in de schaal vanuit een groen en duurzaam perspectief. De gemeenteraad kan zo een verantwoorde afweging maken met betrekking tot de toekomst van dit gebied en de leefbaarheid op de lange termijn. Het plan is het resultaat van een samenwerking van een groep vrijwilligers uit allerlei disciplines met

elk hun eigen expertise en invalshoek. Het ontwerp voor de Kwakelwei is gemaakt door Martin Elling Tuinontwerp & Advies. Rijn Park Katwijk voelt zich gesterkt door de steun van ca. 1250 Vrienden van het Rijn Park. Hier en daar zult u citaten van hen tegenkomen met hun motivatie om dit burgerinitiatief te steunen.

Uiteindelijk bepaalt de gemeenteraad hoe het potentieel van dit gebied het beste kan worden benut voor het Katwijk van de toekomst. De Vrienden van het Rijn Park reiken de gemeente de hand om samen met de gemeenschap een park te realiseren om trots op te zijn.

“De reden om dit initiatief te steunen is omdat het belang van groen in de stedelijke omgeving wordt onderschat.

Niet alleen met betrekking tot woonplezier maar ook de leefbaarheid voor klimaat, wateropvang, voorkomen van hittestress met toenemende warme periodes.

En deze streepjes natuur zijn (liefst onderling verbonden) enorm belangrijk voor natuur en biodiversiteit.”

Linda van Duivenbode
Katwijk aan Zee

WAAROM?

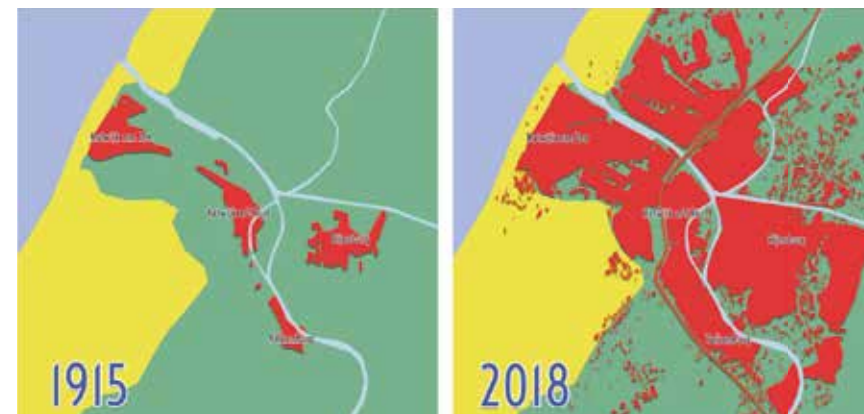

Nut en noodzaak van een stadspark voor Katwijk

Open groen in een verstedelijkende omgeving

De Kwakelwei biedt een unieke kans om het binnenstedelijk groen in Katwijk op te waarderen. Katwijk vertoont herkenbare tekenen van toenemende verstedelijking en staat voor de opgave om voor 2040 nog eens 2.500 woningen te realiseren binnen de bestaande wijken. De afstand die inwoners scheidt van buitengebied is toegenomen. Hiermee neemt het belang van nabije, toegankelijke en groene openbare ruimte in de verdichtende gemeente toe, evenals een goede wandel- en fietsinfrastructuur.

Een centraal gelegen park maakt van onze gemeente een nog betere plek om in te wonen en te verblijven. Het zorgt voor groenblauwe kwaliteit, voor aantrekkelijkere woonkernen en voor het benutten van Katwijkse historische en landschappelijke kwaliteiten en lokaal erfgoed. Dit zijn belangrijke doelstellingen die in de Katwijkse omgevingsvisie¹ worden onderschreven.

Katwijk is de afgelopen 100 jaar flink gegroeid. De oude kernen Katwijk a/d Rijn, Rijnsburg en Valkenburg zijn na de oorlog aan elkaar gegroeid en de gemeente is aan Oegstgeest en Leiden vastgegroeid. Daarom is het belangrijk om kwalitatief binnenstedelijk groen te waarborgen.

Een gezonde leefomgeving

Een groene leefomgeving nodigt uit tot bewegen en spelen en dat is goed voor de fysieke en geestelijke gezondheid. Er is een groot tekort aan groen binnen de bebouwde kom. Wat dit betreft heeft Katwijk een lage score. Betere groene buitenruimte heeft aantoonbaar een lager aantal gezondheidsklachten tot gevolg. Zo helpt groen bij gezond ouder worden. Bovendien draagt spelen in het groen bij aan een gezonde ontwikkeling van kinderen.

“Er blijft steeds minder groen over in de buurt, vandaar mijn steun aan het Rijn Park”

Wilma Merkenhof
Rijnsburg

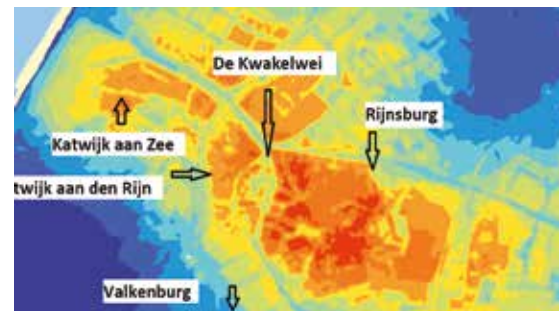
Dit plan sluit goed aan op het Beweeg- en speelruimtebeleidsplan² en past in de Netwerkaart Voetgangers van de Katwijkse Agenda Mobiliteit³. Dit klemmt temeer nu een ontwikkeling wordt voorzien waarin thuiswerken een steeds

belangrijker plaats gaat krijgen in het arbeidsproces. Nut en noodzaak van ontspannende locaties binnen de bebouwde kom nemen daardoor als vanzelfsprekend toe.

Klimaatverandering

De opwarming van de aarde vraagt om aanpassingen in ons versteende leefmilieu. Klimaatverandering vergroot kans op hitte, droogte en korte heftige regenbuien. Dit heeft gevolgen voor de stedelijke omgeving, bijvoorbeeld door meer wateroverlast en hittestress.

Bomen, plantsoenen en parken in de woonomgeving verminderen het effect van klimaatverandering en zuiveren de lucht van fijnstof. De inwoners kunnen even het warme huis uit naar een plek waar het koeler is. Dit plan voor opwaardering van binnenstedelijk groen tot een 'groene long' sluit goed aan op het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie⁴.

Het verschil tussen een groene en een stedelijke omgeving kan in de zomer oplopen tot wel 8 graden.

Biodiversiteit

Het voortbestaan van soorten en ecosystemen staat ook in ons land onder druk. Door menselijke interventie wordt het leefgebied van planten, dieren en andere levende organismen beperkt. Natuur in de stedelijke omgeving versterkt het begrip voor de natuur en het belang ervan voor onze gezondheid.

Evenals een wegennet en een nutsvoorziening is een groene infrastructuur belangrijk. Katwijk ligt in Nationaal Park Hollandse Duinen tussen twee Natura 2000 gebieden (Coepelduynen en Berkeheide) en heeft slechts een kleine oppervlakte

Afbeelding links | Landschapsstrategie Nationaal Park Hollandse Duinen - Nationaal Park Hollandse Duinen, p34

De natte/moerasverbinding loopt langs de Maandagse Wetering en komt uit op de Kwakelwei. Het Rijn Park ligt als stapsteen (schiereiland) ideaal langs twee waterverbindingen; het Additioneel Kanaal/Oude Rijn en de Maandagse Wetering als historische loop van de Rijn.

Dit open landschap versterkt bovendien het karakter van het aanliggende landgoed.

²) Beweeg- en speelruimtebeleidsplan

³) Katwijkse agenda Mobiliteit

⁴) Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie

aan groen binnen de bebouwde kom. Daar komt bij dat het aanwezige groen vaak van lage kwaliteit is, meestal als gevolg van het bepaalde gevoerde beheer.

Zo zijn graslanden in beheer als gazon, waardoor kruiden nauwelijks tot bloei kunnen komen. Volwassen bomen verdwijnen in rap tempo, met als gevolg een afname in nestgelegenheid voor vogels. Daarvoor in de plaats worden vaak kleine, jonge bomen geplant. Dit houdt vaak ook in dat groene structurelementen (zogenaamde corridors) in kwaliteit achteruit gaan.

Ten noorden ligt de Elsgeesterpolder (in het provinciaal natuurbeheerplan een weidevogelgebied) en ten zuiden de Groene Zone bij Maaldrift en het Valkenburgse Meer (tevens weidevogelgebied) en Lentevreugd. De Kwakelwei kan met een groene inrichting, fungeren als 'gastvrije groenblauwe stapsteen' tussen de natuurgebieden.

Een stapsteen (stepping Stone) is een belangrijk onderdeel van een ecologische verbindingzone. Deze stapstenen worden middels corridors aan elkaar verbonden, wat zorgt voor een verbondenheid tussen natuurgebieden onderling. Daardoor is migratie mogelijk en vindt uitwisseling plaats, waardoor populaties gezond blijven. Tevens maken dergelijke structuren veelal onderdeel uit van een groter geheel, zoals Natuurnetwerk Nederland. De Kwakelwei zou in deze een belangrijke rol kunnen vervullen als een natuurlijke stapsteen die eenvoudig in te passen is.

In de Katwijkse Visie Groen en Water⁵ (2018-2022) staat als zwak punt dat de gemeente 'weinig binnenstedelijk groen' heeft. De open ruimte binnen de gemeentegrenzen staat onder druk als gevolg van oprukkende verstedelijking waardoor de kans om deze ruimte aan te wenden voor versterking van de landschappelijke onderlegger steeds kleiner wordt. Tevens vermeldt het visiestuk dat in 'Katwijk waar mogelijk groen behouden en toegevoegd moet worden' en dat 'De verwachting is dat een stadspark op Het Eiland lucht kan geven.'

Bomen in de straat, plantsoenen, groene pleinen en parken halen de natuur naar de bebouwde kom. Dat maakt de natuur beleefbaar in ons dagelijks leven. Dit sluit goed aan op het nieuwe Groenbeleidsplan⁶ waarin wordt gekozen voor een robuuste groenstructuur met groene verbindingen.

De Kwakelwei, gelegen naast het Heerenschoolbos, is een onderdeel van deze groenstructuur. Vooral de broedvogels en een grote diversiteit aan plantensoorten krijgen hier de ruimte. Door de ligging kan het park van grote waarde zijn als stapsteen binnen een (deels) te ontwikkelen robuuste groenstructuur (Groenbeleidsplan), een grote kans die voor het grijpen ligt.

Meedoen - Initiatieven voor een groene gemeente

Er is meer om voor te leven dan werken, eten en slapen. De maatschappij is bereid een bijdrage te leveren aan een betere leefomgeving. Het besef groeit dat je plezier kunt beleven aan de gezamenlijke inzet voor bijvoorbeeld een betere leefomgeving, het behoud van cultuurhistorische elementen of het inrichten van een park. De initiatieven in de Duinvallei tonen aan dat er een behoefte is om dicht bij de natuur te blijven en bij te dragen aan een duurzame en gezonde leefomgeving. Ook initiatieven als Tiny Forest, Ringpark, Buurtschap Berkhey en Operatie

Steenbreek zijn een reactie op verstedelijking.

Het Mini Voedselbos in de Duinvallei is één van de vele grassrootsinitiatieven van de afgelopen jaren.

Je kunt eindeloos naar de overheid blijven kijken als je iets voor elkaar wilt krijgen maar steeds vaker zijn inwoners zelf een onderdeel van de oplossing. De inwoners van gemeente Katwijk kunnen op veel manieren een helpende hand bieden zodat het park ook echt van de gemeenschap is. Dit past goed bij de gemeentelijke bestuursstijl zoals vastgelegd in het Coalitieakkoord 2018-2022⁷.

“Wij steunen dit omdat onze gemeente een betondorp is geworden. Het zou vreselijk jammer zijn als het laatste stukje groen bebouwd gaat worden. Het Rijn Park moet gewoon blijven en de gemeente kan er toch iets moois van maken?”

Birgit de Mooij
Rijnsburg

Sociale cohesie

Het park biedt veel mogelijkheden om te recreëren en daarbij andere mensen te ontmoeten. Of het nu om een wandeling gaat (met of zonder hond), of om een rondje joggen, samen vogels spotten, je eigen plantjes telen, een bankje verven of een andere bijdrage in het onderhoud van het park, het zorgt voor nieuwe verbindingen tussen mensen.

Bovendien zijn er mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in het maatschappelijk proces te betrekken. Door inwoners te betrekken bij het aanleggen en onderhouden van het park kan het fungeren als buurthuis in de open lucht, met alle voordelen van dien.

Limes

De Kwakelwei en Het Heerenschoolbos maken deel uit van Het Eiland tussen de Oude Rijn en het Additioneel Kanaal. In het verleden lag dit eiland in het brede stroomgebied van de Oude Rijn die de noordgrens vormde van het Romeinse Rijk.

Op de plaats van het huidige Katwijk lag in de Romeinse tijd de strategische grensplaats Lugdunum. In de Visie 'Romeinen in Katwijk'⁸ is deze locatie één van de kerngebieden waarover het volgende geschreven wordt:

“Op de locatie van de Kwakelwei, een open gebied dat in de Brede Structuurvisie als stadspark bedoeld staat, kan een eyecatcher worden gecreëerd waarbij aandacht uitgaat naar de totale bewoningsgeschiedenis van de gehele gemeente.

Het is bovendien mooi centraal gelegen binnen het grondgebied van de gemeente en niet direct gekoppeld aan één van de dorpskernen.”

De Limes als Unesco werelderfgoed biedt unieke kansen voor Katwijk als begin- en eindpunt van diverse touristische Limesroutes.

De verwachting is dat in juli 2021, tijdens de jaarlijkse vergadering van het World Heritage Comité van UNESCO, een besluit wordt genomen over de nominatie van de Romeinse Limes als Werelderfgoed. Dit biedt een unieke kans om het park te benutten als hotspot langs Limes wandel- en vaarroutes.

Recreatie, erfgoed- en groenbeleving

De oude dorpskernen die sinds de fusie in 2006 de gemeente Katwijk vormen, hebben allen een agrarische geschiedenis. Een landschappelijke omgeving maakt deel uit van ons cultuurlandschap en vormt daarmee een onderdeel van onze gemeenschappelijke identiteit. Alle oude dorpskernen vinden haar oorsprong langs de oevers van de Oude Rijn.

Door de Kwakelwei te ontwikkelen tot een natuurpark wordt de beleving van het kenmerkende cultuurlandschap vergoot, wordt het geschikt gemaakt voor waterberging en wordt het dorpsgezicht versterkt. Het biedt een uitnodigende natuurlijke en waterrijke omgeving op loopafstand met een verwijzing naar de oude Rijn oevers. Op verschillende manieren zijn in dit park historische lijnen verwerkt. Voor de voorbij varende recreanten biedt dit park een fraai uitzicht; niet meer dan dat, want ruimte voor natuur betekent extensieve recreatie.

⁸) Visie Romeinen in Katwijk

Welke partijen zijn betrokken bij de gebiedsontwikkeling?

Vrienden van het Rijn Park | Een burgerinitiatief voor de toekomst

Sinds de oprichting van Stichting Vrienden van het Rijn Park in (2018) heeft zich rond het realiseren van een historisch stadspark een groot aantal vrijwilligers en steunbetuigers verzameld. Deze mensen hebben elk hun eigen motivatie om zich in te zetten voor dit park, zoals het behouden en versterken van het cultuurlandschap, het behoud van lokale cultuurhistorie of het behouden en versterken van de ecologische waarde van het gebied. Het grote aantal sympathisanten dat zich daarnaast heeft aangemeld getuigt van een grote betrokkenheid van inwoners bij hun leefomgeving.

Het streven van Stichting Vrienden van het Rijn Park is dat de organisatie een bundeling van deze krachten teweegbrengt. In amper twee jaar tijd heeft de stichting in ruime mate steun gekregen van de Katwijkse bevolking en ook daarbuiten. Het zijn bestaande krachten en verschillende sentimenten die nu samenkomen. Het oogmerk is deze bundeling te laten uitgroeien tot een duurzame organisatie die op meerdere vlakken de maatschappij dient. In andere steden zijn vergelijkbare cultuurhistorische gebieden omgevormd tot succesvolle en geliefde stadsparken die een sieraad zijn voor de gemeente. Voorbeelden zijn Het Eiland Brienenoord te Rotterdam, Park Rusthoff te Sassenheim en het Singelpark in Leiden.

Het Eiland Brienenoord, de groene parel van Rotterdam

Gemeente Katwijk | Voor een leefbare toekomst

In onze regio is veel druk op de beschikbare ruimte vanwege de noodzaak om nieuwe woningen te bouwen. Maar meer groen is nodig om voor de bewoners van bestaande woningen gezonde leefomstandigheden te creëren. Dit is een legitieme inrichtingskeuze zodat bestaande woningen door gebrek aan groen in de omgeving, niet in waarde zullen dalen. De waarde van woningen is mede afhankelijk van een gezonde leefomgeving. Het is noodzakelijk dat de gemeente het eerder vastgelegde voornemen uitvoert om de bestemming van de Kwakelwei om te zetten van agrarisch naar groen.

Gemeente Katwijk heeft de Kwakelwei in het bestemmingsplan⁹ tegen bebouwing beschermd. In het bestemmingsplan is vastgelegd dat de bestemming agrarisch is met een wijzigingsbevoegdheid¹⁰ voor het college van B&W naar groen. Met de bereidheid van de gemeenteraad te investeren in biodiversiteit, een gezonde leefomgeving en ontmoeting kan het park hier gerealiseerd worden.

Provincie Zuid-Holland | Waardevol beschermd gebied

Historische landgoederen zijn van grote betekenis voor hun omgeving. Ze vormen met hun groene en statige karakter ruistruimten in het stedelijk gebied. Om er voor te zorgen dat dit unieke culturele erfgoed niet verloren gaat heeft de provincie een zogeheten 'landgoedbiotoop'¹¹ ingesteld. Een landgoedbiotoop¹¹ bestaat uit:

- de kern van het landgoed: huis met tuin en/of park;
- een bufferzone hierom heen: het zogenaamde blikveld;
- waardevolle elementen zoals: zichtlijnen, panorama's, weg of waterloop waaraan het landgoed ligt.

Het gebied rondom het Heerenhuys en de daarbij gelegen Hof van Katwijk is vanwege het historische en landschappelijke belang van dit gebied door de Provincie Zuid-Holland als beschermd gebied aangewezen door het aan te merken als landgoedbiotoop. Het blikveld van dit gebied strekt zich uit over de Kwakelwei. De zichtlijnen vanuit het Heerenhuys naar de omgeving en vice versa moeten intact blijven. Dat betekent bijvoorbeeld dat je vanaf de noordpunt van de Kwakelwei het Heerenhuys moet kunnen zien. Door in de Kwakelwei een park te realiseren kan deze cultuurwaarde intact blijven.

Marente | Samenwerkingspartner van Rijn Park Katwijk

Als eigenaar van De Wilbert is Marente tevens eigenaar van het

Heerenschoolbos en het daarbinnen gelegen gemeentelijk monument. Marente staat al jaren toe dat inwoners van Katwijk het Heerenschoolbos bezoeken om er een wandeling te maken. De Vrienden van het Rijn Park hebben met Marente in januari 2021 een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor activiteiten in het Heerenschoolbos.

Doel van de samenwerking is dat Stichting Vrienden van het Rijnpark en Marente zich gezamenlijk inzetten voor een goed onderhouden park. Als vrijwilligersorganisatie kunnen wij de onderhoudslast van het park helpen verlichten door zelf de handen uit de mouwen te steken of door gesubsidieerde projecten te organiseren.

Bewoners van Marente maken dankbaar gebruik van het Heerenschoolbos

Van Ettekoven en de toekomstige VVE van de bewoners van het Heerenhuys

Als eigenaar van het Heerenhuys – een rijksmonument – en het omliggende gebied is de projectontwikkelaar ook eigenaar van één van de huidige toegangspaden naar het Heerenschoolbos. In de toekomst zal dit eigendom bij de VvE berusten. Het is onderwerp van overleg of deze toegang intact blijft.

Eigenaar Kwakelwei en huidige gebruikers

De huidige eigenaar van de grond in de Kwakelwei is Stichting Administratiekantoor AJ gevestigd op de Voorschoterweg 31 te Valkenburg. Bij de aankoop van de grond van de vorige eigenaar het Hoogheemraadschap van Rijnland is men uitgegaan van de bouw van luxe woningen op de Kwakelwei¹². Er is geen ontbindende voorwaarde bij de verkoop opgenomen. De prijs van de

⁹) Bestemmingsplan Katwijk aan den Rijn 2012

¹⁰) Besluitvormingsnota bij Bestemmingsplan 2012

¹¹) Landgoedbiotoop en

Landgoedbiotoop-blikveld

¹²) Leveringsovereenkomst

Een tuinbedrijf op de Kwakelwei, gezien vanuit het Heerenschoolbos.

grond was veel hoger dan op grond van de agrarische/groene bestemming passend was. Er werd dus gespeculeerd op bouwen in afwijking op het bestemmingsplan.

Op de Kwakelwei zijn twee tuinbouwbedrijven actief met een pachtovereenkomst. Deze pacht zal worden afgekocht zodra er woningen gebouwd gaan worden op de Kwakelwei. De afkoopsom staat in depot en zal worden uitgekeerd op basis van overeengekomen voorwaarden. Voor het aanwezige glastuinbouwbedrijf is deze afkoop gezien de leeftijd van de ondernemers waarschijnlijk een onderdeel van het bedrijfsbeëindigingsplan. Voor het aanwezige vollegrondse bloementeeltbedrijf betekent de afkoopsom mogelijk een vergoeding voor bedrijfsverhuizing, gezien de nog jonge leeftijd van de ondernemer.

Samenwerkingpartners

Sinds haar oprichting heeft Stichting Vrienden van het Rijn Park positieve contacten aangeknoopt met onder andere Wijkraad Katwijk aan den Rijn, Wijkraad Rijnsburg, Marente, Natuurcentrum Katwijk, de vrijwilligers van Dierenweide Sandtweide, Vogelclub Katwijk, Oranjevereniging Katwijk aan den Rijn, Brasserie de Roskam en molen de Gerechtigheid. Ook is gebleken dat er onder inwoners en ondernemers ruime steun is voor dit initiatief. Deze contacten vormen een goede basis die kan worden uitgebouwd naar een gemeenschap die medeverantwoordelijkheid wil dragen voor dit stadspark.

Ook de bosuil is onlangs in de omgeving van de Kwakelwei waargenomen.

“Mijn reden om de stichting te steunen is het verdwijnen van natuur en groen in Katwijk. De Randstad versteent. Ook cultureel is de politiek in Katwijk met heel veel historisch erfgoed dramatisch slecht omgesprongen.”

Bas van der Kooij
Katwijk aan Zee

Ontwerp voor een stadspark in Katwijk

Het ontwerp is deels gebaseerd op de historische structuur van de Kwakelwei en deels op de vroege landschapsstijl van de beroemde landschapsarchitect J.D. Zocher Sr. Doel van dit ontwerp is de gebiedskwaliteit voor biodiversiteit, erfgoed en recreatie te vergroten.

J.D. Zocher Sr. was de stamvader van een vermaard geslacht van landschapsarchitecten en heeft rond 1800 het Hof van Katwijk aan de zuidkant uitgebreid met een park in de Engelse landschapsstijl. Dit landschapspark lag ter hoogte van de huidige Burggravenlaan en is in de jaren 60 verloren gegaan ten koste van woningbouw.

Uit de vergelijking met historische kaarten en de huidige topografische kaart is gebleken dat de huidige watergangen historisch zijn. Deze watergangen willen we sterker naar voren laten komen in het ontwerp. De zuidelijke watergang genaamd 'De Rijnsburgse Vliet' is een van de bekendste uit de historie. Deze watergang werd gebruikt als verbinding tussen Katwijk en Rijnsburg en als afwatering naar de Oude Rijn toe. Naast De Vliet liep het voetpad dat aansloot

op het Veerpont naar het Veereinde. Dit pad en het veer was rond 1500 een belangrijke verbinding en zal terugkomen in het ontwerp met laanbomen aan één zijde van het pad.

In 1801 werd het Hof van Katwijk rondom het tolhuis uitgebreid door Johann David Zocher Senior.

Het basisontwerp van het park op de Kwakelwei. De verdere inrichting van het park, zoals beschreven op blz 26-28, kan gefaseerd gerealiseerd worden naarmate er middelen beschikbaar worden vanuit fondsenwerving, sponsoring en subsidieaanvragen.

Verwachte bezoekers

Het park is hoofdzakelijk bedoeld voor bezoekers die met openbaar vervoer, op de fiets of lopend naar het park komen. Dit betekent dat er geen vernieuwde toegangsweg en parkeerfaciliteiten nodig zijn. De bezoekers die momenteel het Heerenschoolbos bezoeken zijn vooral cliënten van De Wilbert en hun begeleiders, jonge gezinnen, hondenuitlaters en werknemers die in de pauze een rondje lopen. Deze groep is per bezoek ongeveer een half uurtje aanwezig in het park.

Mogelijke gebruikersgroepen waar wij ons op richten zijn:

- gezinnen
- natuurliefhebbers
- ouderen (minder validen)
- kinderen tot 16 jaar
- sporters (joggen, fitness)
- vissers
- wandelaars Limesro ute
- thuiswerkers

Om deze gebruikersgroepen te faciliteren zullen op termijn diverse voorzieningen in het park worden aangebracht zoals speelobjecten en bankjes. Deze voorzieningen zullen ingericht worden op een natuur- en klimaat respecterende manier.

Een park op de Kwakelwei moet gezinnen uitnodigen tot buitenspelen in de natuur.

Ontsluiten en verbinden

In Katwijk aan den Rijn wonen ten oosten van de N206 ca. 6000 mensen en in Rijnsburg wonen in De Hoek, Westerhaghe en Kleipetten ca. 7000 mensen. Voor meer dan de helft van hen ligt dit park op loopafstand. De andere inwoners van gemeente Katwijk wonen binnen fietsafstand.

Op basis van een gemiddelde verblijfsduur van een uur en een schatting van maximaal 10 gelijktijdige bezoekers zal het aantal bezoekers per dag maximaal 100 zijn. Deze komen gespreid over de dag naar het park. Het betreft bijna uitsluitend lokale bezoekers en daarnaast een enkele toerist.

“Ik vind dat groen heel belangrijk is en het weinige kwalitatieve groen in Katwijk behouden moet blijven. Daarnaast is het Oude Heerenschoolse bos naast jeugdsentiment ook een stukje in Katwijk waar je nog zonder herrie rond kan lopen, een oase van rust en dat vind ik bijzonder in een plaats als Katwijk en moet behouden blijven voor onze jeugd.”

Joke Durieux
Katwijk aan Zee

Verwacht en bevordert wordt dat deze mensen vooral met de fiets of lopend naar het park komen. Voor de bezoekers die met de auto komen kan er naast het kassencomplex bij de hoofdingang een bescheiden ruimte ingericht worden voor parkeren. Er worden in de omgeving van het park geen parkeerproblemen verwacht.

Het park kan eenvoudig worden voorzien van twee toegangsmogelijkheden. Eén toegang is via de bestaande entree aan de Overrijn. Daarnaast is een toegang naast de Dierenweide in het

Heerenschoolbos een mogelijkheid. Daar zal een zogenaamde kwakelbrug geplaatst worden, waarvan hoofdzakelijk wandelende bezoekers en de bewoners van De Wilbert gebruik zullen maken.

Een Kwakelbrug verbond in 1820 de Overrijn met de Kwakelwei.

Een kwakelbrug is een hoge voetvangersbrug die in het verleden vaak werd toegepast om de doorvaart van schuiten te garanderen. In het verleden zijn de Kwakelwei en het Heerenschoolbos al eens verbonden geweest met een kwakelbrug.

Ook voor onderhoudsapparatuur moet het park toegankelijk zijn. De huidige ingang van de Kwakelwei aan de Overrijn is hiervoor geschikt. Ook bij de breedte van de aan te leggen paden is hiermee rekening gehouden. Het park wordt na zonsondergang gesloten. Dit wordt met bordjes aangegeven en zo mogelijk door middel van een hek. In nader overleg met Marente moet worden afgestemd of en zo ja hoe dit ook voor het Heerenschoolbos geldt.

De Kwakelwei in eenvoudiger tijden.

HET BASISONTWERP

Natuur

De Kwakelwei is een natuurterrein waar veel vogelsoorten gebruik van maken. Het betreft, naast een aantal broedvogels, ook enkele doortrekkers, zoals Beflijster, Paapje en Tapuit. De overgang van bos naar open weide zorgt voor een grote afwisseling in verblijvende vogelsoorten, en met een toename van struweel aan de rand van het bos kunnen deze aantallen nog sterk stijgen.

In de laatste drie jaren zijn de volgende vogels daar of in de directe omgeving waargenomen: Grauwe Gans, Nijlgans, Knobbelzwaan, Waterhoen, Meerkoet, Scholekster, Sperwer, Bosuil, IJsvogel, Grote Bonte Specht, Groene Specht, Torenvalk, Tjiftjaf, Zwartkop, Tuinfluiter, Braamsluiper, Beflijster, Kramsvogel, Zanglijster, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Vink, Witte kwikstaart, Putter, Aalscholver, Blauwe Reiger en Ooievaar. (Bron: Waarneming.nl)

De Rijnsburgse Vliet langs het Heerenschoolbos biedt een goed beschutte plek voor de ijsvogel.

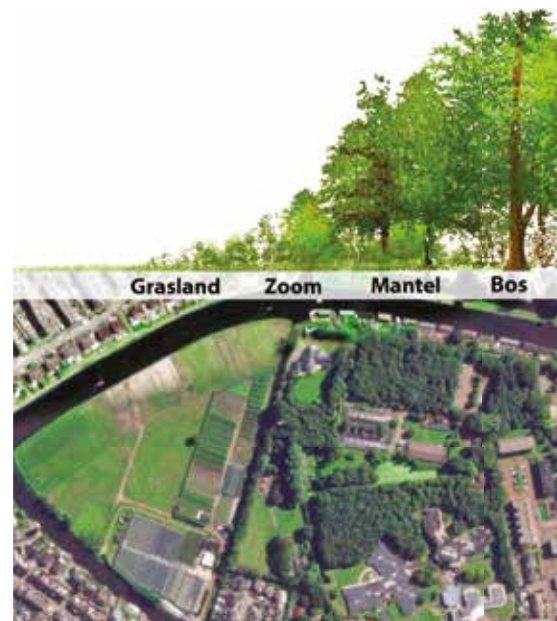
Op de Kwakelwei komen naast kleine zoogdieren (knaagdieren als muizen), nauwelijks grotere zoogdieren voor. Regelmatig wordt er een vos gezien.

De plantengroei is sterk beperkt door het heersende maaibeheer. Er zijn ca. 30 verschillende planten waargenomen, waarvan de Dubbelkelk (*Heminthotheca Echioides*) de meest bijzondere is. Ook de rietkraag langs de Oude Rijn is aantrekkelijk voor de vogels. Wanneer men hier zou beginnen met extensief beheer, zoals tweemaal per jaar maaien en afvoeren, kunnen de vegetaties verschaald worden en daarmee kunnen overige soorten zich vestigen. De dichte grasmat valt open en de vegetatie wordt bloemrijker, wat van grote invloed is op het voorkomen van allerlei insectensoorten.

“groen + ruimte + rust = levensbehoefte”

*Nico Schaap
Rijnsburg*

De Kwakelwei grenst aan het Heerenschoolbos. Het Heerenschoolbos is uniek voor de gemeente Katwijk door de grote diversiteit aan planten en het aantal (broed)vogelsoorten dat zich hier ophoudt. Een bosrand bestaat idealiter uit een zoom en een mantel. Bosranden kennen doorgaans een grote biodiversiteit, net zoals vele andere natuurlijke gradiënten: de mantel vormt een broedgelegenheid voor vogels, de zoom zorgt voor schuilgelegenheid en voedsel voor vlinders en insecten. Na de mantel volgt in de overgang van open terrein naar het eigenlijke bos, de kern met volgroeide bomen. Zo ontstaat er een natuurlijke ecologische overgang van de Kwakelwei naar het Heerenschoolbos.

Mantel en zoom zijn als leefgebied voor de fauna van zeer grote betekenis.

Al met al zullen dergelijke ontwikkelingen, zoals in dit ontwerp geschetst, in belangrijke mate bijdragen aan het soorten- en bloemrijker worden van de huidige graslandvegetaties. Dit heeft positieve effecten op de insectenrijkdom, waarmee indirect wordt gezorgd voor voldoende voedsel voor de hier aanwezige broedvogels. Door een complete samenhang van zoom, mantel en kern, met een afgestemd maaibeheer en natuurvriendelijke (flauwe) oevers is het aannemelijk dat het totale ecosysteem hiervan profijt zal hebben.

Cultuurhistorie

De Kwakelwei ligt in het stroomgebied van de Oude Rijn en is ontstaan nadat in de 12e eeuw de stroom van de Oude Rijn afzwakte door de aanleg van dammen bij Zwammerdam en Wijk bij Duurstede. De Rijnstroom werd aanzienlijk smaller waarna de Rijnmond zich afloot. Tussen Rijsburg en Katwijk aan den Rijn ontstond vanuit de Rijn nieuw land aan de Noordelijke oever; een zogenaamde opwas dat als vanzelf in het bezit kwam van de graaf van Holland. Het gebied kreeg de naam Het Sandt (Zand).

Dat het hier een opwas betreft betreft is onder andere nog in het landschap te zien aan de Oude Vliet tussen de Kwakelwei en het Heerenschoolbos. De Oude Vliet is van oorsprong een natuurlijke, kronkelende afwatering naar de Oude Rijn toe. Tussen het Additioneel en de Oude Rijn is de Vliet echter kaarsrecht en dus gegraven nadat het nieuwe land is aangegroeid. Door de aanleg van het Additioneel Kanaal in 1807 werd de Kwakelwei afgesneden van het aangrenzende Rijsburgse grondgebied.

Huijs 't Sant deed vanaf de 13e eeuw dienst als Spieker (versterkte graanopslag), woning van de graaf van Holland en was lange tijd een ruïne met een tolhuis (rechts het tolhek)

De kaart rechts laat de situatie zien zoals deze was in 1615, kort nadat de brug over de Oude Rijn was aangelegd. Het additioneel kanaal was nog niet gegraven en de Kwakelwei behoorde toe aan Rijsburg. Langs de Vliet en over de Kwakelwei liep het veepad richting Rijsburg en Noordwijk. Hier is goed te zien dat het laatste (rechte) deel van de Vliet is gegraven.

Het rode gebied is het Sant dat lange tijd een onafhankelijke heerlijkheid was in het bezit van de (burg)graven. Op de plek van het huidige tolhuis stond in de 13e eeuw Huijs 't Sant, een versterkt huis/kasteeltje waar vermoedelijk de tienden werden ingezameld. Later wordt het aangemerkt als 'de woning' van de (burg)graaf. De westelijk grenzen van het Sant lopen min of meer gelijk aan de westoever van de vroegere Oude Rijn.

Hoge Heerlijkheid het Sandt

Hoewel Het Sandt tot de Bataafse Republiek steevast samen werd genoemd met de beide Katwijken neemt het gebied een geheel eigen plaats in de geschiedenis van onze gemeente in. Omdat het gebied als opwas zijnde nieuw grafelijk gebied was werd het in 1398 een afzonderlijke hoge heerlijkheid met een eigen jurisdictie. Een soort mini-gemeente dus, ingeklemd tussen Rijsburg en Katwijk aan den Rijn.

De uitzonderlijke situering en juridische positie maakte het Sandt een strategisch interessante plek voor de adel. Zo werd na het ontstaan van de opwas Huijs 't Sandt gebouwd, een versterkt huis/slot dat vermoedelijk dienst heeft gedaan als inzamelplaats van de tienden. Tevens deed het dienst als woning van (rondtrekkende) (burg-)graven. Zo is bekend dat Huijs 't Sant in het bezit is geweest van burggraaf

Dirc van Wassenaer (1326) en is burggraaf Philips van Wassenaar in 1391 op Huijs 't Sandt overleden.

Het Sandt bleef in de eeuwen daarna een bijzondere plek innemen. Toen Huijs 't Sandt eind 17e eeuw was vervallen tot een ruïne en nog slechts dienst deed als tolhuis (het huidige tolhuis aan de Sandtlaan) en gevangenis, besloot Maria van Reigersberg om op het Sandt haar lustoord (buitenplaats) te laten aanleggen. Deze buitenplaats is vermoedelijk kort na haar dood gerealiseerd en omvat het huidige Heerenhuis en Heerenschoolbos. In 1802 werd de tuin uitgebreid door J.D. Zocher sr (zie bijlage 5 voor een overzicht van historische elementen).

Deze buitenplaats bevat heden ten dage nog veel (landschappelijke/tuinhistorische) kenmerken van een Hollands-Classicistisch lustoord en kan niet los worden gezien van andere historische

elementen die het verhaal van onze gemeente vertellen, waaronder het praalgraf in de Dorpskerk, het tolhuis en het geschiedkundig werk van Adriaan Pars (1697, de eerste kronieken van onze gemeente). Tussen 1831 en 1928 behoorde de buitenplaats toe aan een katholiek gymnasium dat een zeer belangrijke rol heeft gespeeld in de emancipatie van het katholicisme in Nederland nadat tijdens Bataafse Republiek de beperkingen van de Reformatie werden opgeheven.

Het veer en het 'Schou', ingetekend op een kaart van Jan Pieterszoon Dou, omstreeks 1600

Bovenstaande maakt het Sandt tot een archeologisch en historisch zeer belangrijke plek voor onze gemeente. Om deze reden heeft de Provincie Zuid-Holland het gebied aangewezen als landgoedbiotoop. Het landgoedbiotoop-blikveld loopt gedeeltelijk over de Kwakelwei om bepaalde zichtlijnen te waarborgen. Vanwege de aanwijzing als landgoedbiotoop is er sprake van een beschermd gebied waarop niet gebouwd mag worden.

De Kwakelwei

De Kwakelwei is in het verleden onder andere gebruikt voor het verbouwen van riet en hennep. Hennep werd gebruikt voor de vele touwslagerijen die Katwijk aan den Rijn rijk was. Deze touwslagerijen van soms honderden meters lang waren landelijk bekend en leverden onder andere scheepstouwen aan de VOC.

“Het gebied van de Kwakelwei mag niet worden ingericht met bebouwing. De Kwakelwei en het gebied van het Sandt is een gebied met een rijke historie. Als de Kwakelwei wordt ingericht als een park zou dit een mooi historisch geheel zijn waar alle bewoners van Katwijk van kunnen genieten. De gemeente Katwijk heeft heel weinig groen binnen de dorpskernen. Het zou zonde zijn als dit gebied ook wordt opgeofferd aan woningbouw.”

Kees en Greet Spierenburg
Katwijk aan Zee

Van historisch belang is de weg die parallel aan de Oude Vliet liep. Deze weg sloot aan op het veer (de Schou) bij het huidige Veereinde dat vóór 1611 een belangrijke oversteek richting Rijnsburg, Noordwijk en Haarlem vormde. Deze oversteekplaats bevindt zich in het oudste gedeelte van Katwijk en moet een belangrijke rol hebben gespeeld tijdens de vroege ontwikkeling van het dorp in de middeleeuwen aangezien er veel handelsverkeer via de Kwakelwei gegaan moet zijn, zowel te voet als per trekschuit. De directe omgeving van een veer was immers een aantrekkelijke plek voor markten, herbergen en overslagplaatsen.

De sloten op de Kwakelwei (zie bijlage 5) zijn al op historische kaarten in 1820 afgebeeld. Deze watergangen hebben een functie bij de afwatering van de Kwakelwei en worden in dit ontwerp in ere hersteld.

Om vanuit het Heerenschoolbos toegang te verkrijgen tot de Kwakelwei is een Kwakelbrug het voor de hand liggende type brug. Een Kwakelbrug is een hoge houten voetgangersbrug. Dit type brug verleende rond 1800 toegang aan de Kwakelwei en ook over de Oude Rijn lag later een Kwakelbrug. Het is goed mogelijk dat de Kwakelwei haar naam dankt aan dit type brug. Een andere optie is dat Kwakel (Quackle) verwijst naar de aanwezigheid van watervogels.

Het belang van cultuurhistorie

De rijke historie van dit gebied heeft talloze sporen achtergelaten in landschap, bebouwing, verhalen en kunstwerken. Deze sporen vertellen een verhaal dat meer dan acht eeuwen dorpsgeschiedenis doorkruist en raakvlakken heeft met talloze tijdvakken en thema's uit de vaderlandse geschiedenis. Ze vormen de wortels van onze gemeente.

Door deze sporen te conserveren en de verhalen van onze gemeente door te geven aan volgende generaties krijgt de leefomgeving betekenis voor haar inwoners.

Verbondenheid met de eigen leefomgeving, haar verhalen, landschap, natuur en geschiedenis is een basisvoorwaarde voor de wederkerige verbondenheid als samenleving en de bereidheid zich hiervoor in te zetten.

Educatie

De natuurlijke en historische rijkdommen van dit gebied bieden uitgebreide mogelijkheden om educatieve wandelingen en programma's te organiseren. Het gebied leent zich ervoor om vlakbij huis kennis te maken met natuur in de eigen gemeente. Middels educatieve activiteiten (excursie, wandeling, determinatie van planten tijdens een biologielees met een schoolklas) kan men bijdragen aan bewustwording en draagvlak voor natuur, op een leuke manier! Het is de bedoeling dat zoveel mogelijk inwoners van Katwijk, Rijnsburg en Valkenburg zich daartoe uitgenodigd voelen. De beschikbare kennis zal op verschillende manieren worden aangeboden. Er worden combinaties uitgewerkt van fysiek en virtueel.

Insecten vangen in het Heerenschoolbos tijdens een natuurwandeling.

Het bestaande kassencomplex wordt ingericht als ruimte waar mensen bezig kunnen zijn met tuinieren. Dit gebeurt op een zodanige manier dat iedereen er iets van kan leren. Zie hiervoor verder de paragraaf over het kassencomplex.

Bodem

Het projectgebied heeft één soort bodemtype, namelijk EK19. Dit geeft aan dat het gebied tuineerdgrond is die lichte zavel bevat met profielverloop 5 en/of 2. (Zie ook bijlage 1) Tuineerdgronden zijn opgehoogd materiaal dat

van elders is aangevoerd en/of ter plaatse uit de sloten of de Oude Rijn is gebaggerd en over het land is verspreid. Deze gronden hebben een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm dikte, een zogenoemde dikke A1 horizont.

Het projectgebied heeft volgens de bodemkaart van Nederland grondwatertrap: IV. Dit houdt in dat de gemiddeld hoogste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GHG) > 40 is en de gemiddeld laagste grondwaterstand in cm beneden maaiveld (GLG) 80—120. Hieruit kunnen we opmaken dat de bodem vochtig tot droog kan worden.

“Ik maak me zorgen over het tekort aan groen. Waar ik vanuit huis ook heen loop, overal zijn huizen gebouwd, het is zo benauwend, nergens meer een stukje “niks” of een groter gebied met groen. Vanaf het wandelpad langs het kanaal kijk je uit over de Kwakelwei, het zou zo zonde zijn om dat ook nog vol te zetten.

Daniëlle de Jong
Rijnsburg

De plantingen die geplant/gezaaid worden zullen hierop aangepast moeten worden om de kans van aanslaan te vergroten. Bij de soortkeuze zal rekening worden gehouden deze zo ecologisch en het beheer zo extensief mogelijk te kiezen. De voorkeur gaat uit naar een inheems mengsel (bijvoorbeeld type G1 van Cruydhoeck) zodat rekening wordt gehouden met de gebiedseigen soorten.

Padenplan

De padenstructuur is gebaseerd op de Engelse landschapsstijl die J.D. Zocher sr. hanteerde in zijn uitbreiding van het Heerenschoolbos. Hierbij is er

rekening mee gehouden dat de hoofdpaden niet te dicht langs het Additioneel Kanaal en de Oude Rijn liggen zodat het park van buitenaf als een natuurlandschap oogt. Omdat verwacht wordt dat er minder gebruik gemaakt zal worden van de nevenpaden zullen deze wel dichterbij de eerder genoemde wateren komen te liggen.

Het historische Veerpad wordt grotendeels heraangelegd. Ter hoogte van de woning in het aangrenzende Heerenschoolbos buigt dit pad af ter voorkoming van overlast voor de bewoners. Langs het Veerpad wordt een rij bomen geplant zoals die ook op historische kaarten te zien is. Er is voor gekozen om de bomen niet direct langs de Vliet te planten maar aan de andere kant van het pad. Hiermee wordt de historische situatie hersteld toen kleine (trek)schuiten door de Vliet naar de Oude Rijn voeren en werden voortgetrokken.

Het veerpad in 1820, met de kwakelbrug en de bomenrij.

Bij de plaatsing van de bomen is rekening gehouden met de zichtlijnen naar het Heerenhuis (zichtlijn landgoedbiotoop) Voor het uitdunnen van de hoge begroeiing aan de zijde van het Heerenschoolbos is overleg met Stichting Marente (eigenaar van De Wilbert) noodzakelijk.

Het hoofdpad zal toegankelijk zijn voor onderhoudsvoertuigen en hulpdiensten en zal een minimale breedte hebben van 2.00 m. Om er voor te zorgen dat er geen andere voertuigen ongewenst het park oprijden zullen er verkeerspalen worden geplaatst. De tussenafstand zal tenminste 0.85 m bedragen i.v.m. rolstoelgebruikers.

De lengte van het buitenste hoofdpad is ongeveer 600 m¹. Halverwege het plangebied ligt een hoofdpad dat dwars door het midden naar de andere kant gaat. De lengte van deze route is ongeveer 430 m¹.

De nevenpaden zijn alleen toegankelijk voor wandelaars. Deze zullen een minimale breedte hebben van 1.00 m. De totale lengte van de nevenpaden is bij elkaar ongeveer 600 m¹. Om te zorgen dat het park een natuurlijke uitstraling krijgt en minder uitnodigend is voor fietsers/ mountainbikers etc. zal er een halfverharding worden aangebracht op de hoofdpaden. De nevenpaden worden onverhard aangelegd en worden onderhouden door te maaien. Eventueel kan later gekozen worden voor verharding van de nevenpaden.

De onverharde nevenpaden behoeven weinig onderhoud.

Vanuit het Hoogheemraadschap van Rijnland worden eisen gesteld t.a.v. het aanbrengen van verhardingen en het versneld afstromen van het hemelwater naar oppervlaktewater. De regel is als volgt: Voor het aanbrengen van verhardingen tot 500 m² hoeft er geen watercompensatie plaats te vinden. Wanneer er meer dan 500 m² verharding wordt aangebracht dan moet 15% van het oppervlak dat boven de 500 m² wordt aangelegd aan water gecompenseerd worden.

In het huidige schetsontwerp is het nieuw te verharde oppervlak totaal 2030 m². Het oppervlak

dat gecompenseerd moet worden is 230 m² (2030-500=1530*0.15). Dit water wordt ruimschoots gecompenseerd in het huidige plan in de vorm van een meertje/plas. Dit meertje heeft nu het oppervlak 2575 m². Er is dus voldoende wateroppervlakte om de verhardingen te compenseren. Voor de realisatie van het meertje geldt een meldplicht via het Landelijk omgevingsloket (LOL).

Water en oevers

Om de flora en fauna zoveel mogelijk te stimuleren zullen er natuurvriendelijke oevers gecreëerd worden. Centraal wordt een vijver aangelegd met een gemiddelde diepte van 1.50 m en met brede oevers. De afwatering van deze vijver loopt via de dwarsloot die door het terrein loopt richting de Oude Rijn. Tussen de Oude Rijn en de Dwarsloot zal een damwand geplaatst moeten worden om het waterpeil te kunnen regelen tussen beide watergangen. De dwarsloot sluit ook aan op De Vliet, maar deze zien we niet als afwateringswatergang.

Hieronder staan de watergangen weergegeven die in of om het terrein heen liggen. Per watergang wordt aangegeven wat en voor wie het onderhoud is en hoeveel begroeiing er mag groeien.

TYPE ONDERHOUD	GEWOON ONDERHOUD	BUITENGEWOON ONDERHOUD	TALUD ONDERHOUD
Activiteit	verwijderen van planten, riet e.d.	baggeren	beschoeiing of maaien aflopend talud
Additioneel Kanaal	Provincie ZH	Provincie ZH	Provincie ZH
Oude Rijn	Rijnland	Rijnland	Aangeland *)
De Vliet	eigenaar **)	eigenaar	eigenaar
Watergang langs kas	eigenaar ***)	eigenaar	eigenaar
Watergang dwarsloot	eigenaar ****)	eigenaar	eigenaar

*) Aangeland betekent dat de eigenaar (kadaster) van de aangrenzende grond verantwoordelijk is.

**) 20% begroeiing is toegestaan (van de breedte van het water)

***) 10% begroeiing is toegestaan (van de breedte van het water)

****) geen begroeiing toegestaan

Natuurvriendelijke oevers

Onder voorwaarden kan subsidie van Hoogheemraadschap van Rijnland worden verkregen voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. De subsidie moet worden besteed aan het afgraven van een bestaande oever en voor de beplanting van de nieuwe oever. De subsidieaanvraag dient elk jaar voor 1 mei te zijn aangevraagd bij Hoogheemraadschap van Rijnland.

De spelregels voor de Natuurvriendelijke-oever-subsidie staan in bijlage 2. We kunnen subsidie aanvragen voor De Vliet, de watergang om de kas heen en de watergang die dwars door het terrein loopt. De beschoeiing aan de Oude Rijn laten we uit kostenoverwegingen zo lang mogelijk intact.

Natuurlijk-vriendelijke oevers zijn aantrekkelijk als schuil- en nestplaats voor watervogels

Er worden geen subsidies verstrekt om een natuurlijk-vriendelijke oever te creëren langs het Additioneel Kanaal. Omdat dit kanaal een scheepvaartfunctie heeft komt het onderhoud van deze oever voor rekening van Provincie Zuid-Holland. Op sommige locaties kiest de provincie voor een natuurvriendelijke oever. Dat betekent dat de nieuwe damwand enkele meters voor de oude oeverconstructie wordt geplaatst. Hierover kan in een later stadium overleg met PZH worden gezocht.

Kijkend naar het percentage begroeiing dat langs deze watergangen mag groeien zien we dat alleen langs De Vliet en de watergang om de kas heen begroeiing mag staan. De andere watergang die dwars door het terrein loopt mag geen begroeiing krijgen. De oevers waar geen natuurvriendelijke oevers kunnen komen zullen worden ingericht als insectenrijke zone.

De huidige oevers aan het additioneel kanaal zijn in een slechte staat. Dit biedt echter mogelijkheden voor natuurvriendelijke oevers.

Waterfuncties

De binnenvijver krijgt een deels ecologisch en deels waterbufferende functie. Rondom deze vijver zal een natuurlijke oever gecreëerd worden.

De dwarssloot heeft een deels ecologische en deels waterafvoerende functie richting de Vliet en de Oude Rijn toe. In de huidige situatie liggen er elke 12m¹ ondergrondse afvoerbuizen die afwateren in het Additioneel kanaal. Deze afvoerbuizen zullen in de nieuwe situatie verwijderd worden. Deze watergang langs de kas heeft deels een ecologische en deels een waterafvoer functie richting de Vliet en de Oude Rijn.

Waterverbindingen zorgen ervoor dat verschillende wateren met elkaar in verbinding staan om water af te kunnen voeren en verversing van water te krijgen. Deze verbindingen zullen zo min mogelijk in het zicht gemaakt worden, zodat het landschappelijk beeld wat we met het park willen uitstralen niet aangetast wordt. Ons voorstel is daarom om duikers te plaatsen. Aan het aanbrengen van een duiker zijn regels verbonden die zijn opgesteld door Hoogheemraadschap van Rijnland. Zie bijlage 3.

Beplanting

De beplantingen op de Kwakelwei zullen zoveel mogelijk worden aangepast naar de gewenste flora en fauna. De kruidenvegetatie zal bestaan uit bloemrijk grasland en eventueel medicijnkruiden. Met name vlinders en andere insecten hebben baat bij dergelijke bloemrijke vegetaties.

Bloemrijk grasland met natuurlijke paden

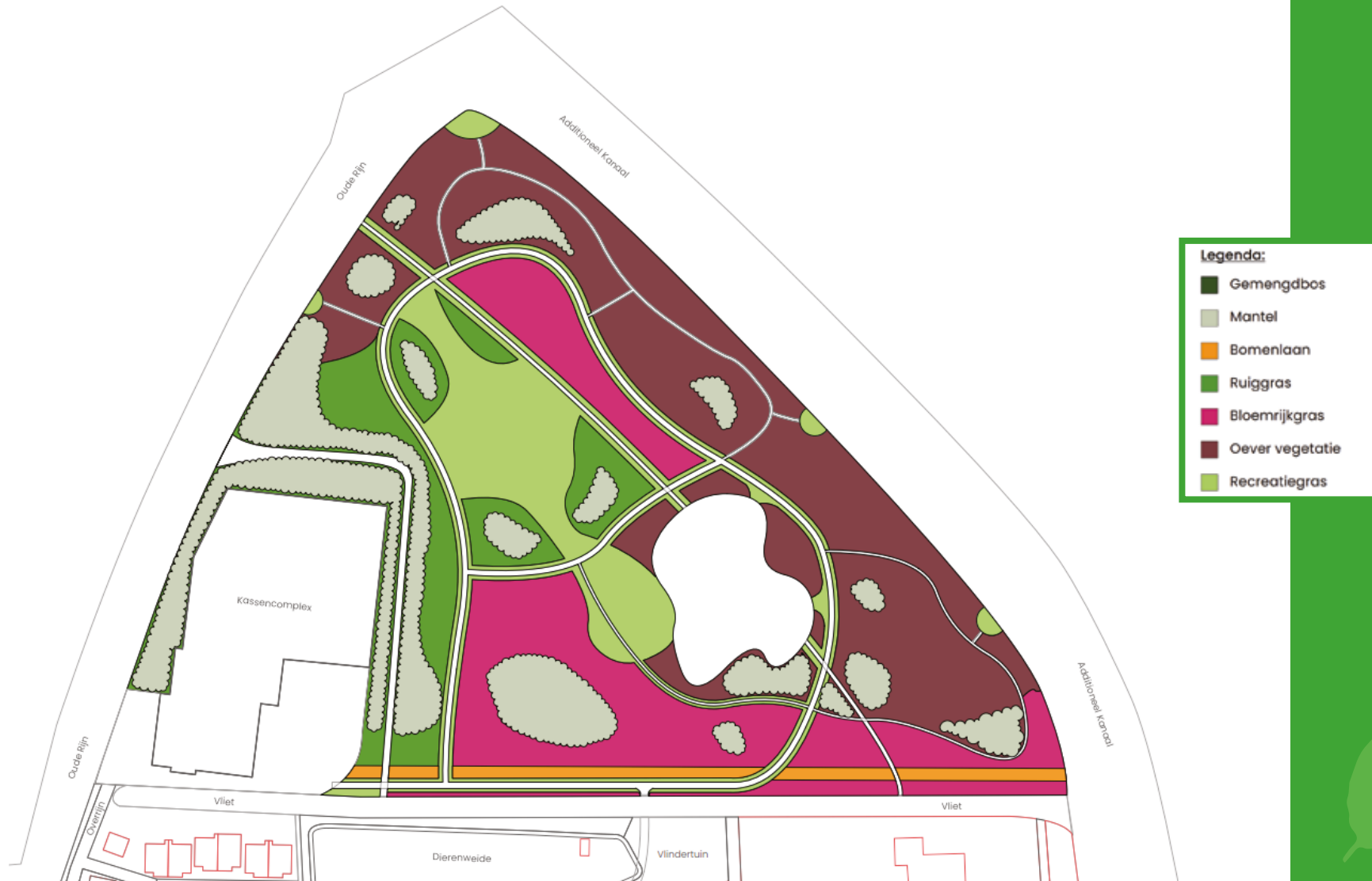
De opbouw van de beplanting zal vanaf het Heerenschoolbos afgebouwd worden van kern naar mantel naar zoom. De aanwezigheid van struweel in combinatie met pionierssituaties zorgt voor structuurvariatie. De meeste soorten zijn hierbij gebaat; ze schuilen bijvoorbeeld in de hoge vegetatie en foerageren in meer open begroeiing.

Een struweel is een vegetatie van struiken van 1 tot 5 meter hoog.

BEPLANTINGSSTRUCTUUR

De beplantingsstructuur is zodanig gekozen dat het park optimaal kan functioneren als ecologische stapsteen.

Met structuurvariatie wordt de afwisseling tussen struweel en grasland bedoeld. Dit zorgt voor een grotere biodiversiteit. Pionierssituaties zijn afgegraven of geplagde plekken waar de natuur opnieuw kan opstarten en niet wordt geholpen. Wanneer men niets doet zal de vegetaties vanwege voortschrijdende successie uitkomen in het climax-stadium: bos. Daarom moet er altijd beheerd worden om het grasland ook echt grasland te laten blijven.

Op het terrein zijn enkele plekken begroeid met riet. Het groeit langs de gehele waterlijn van de Oude Rijn, in de dwarsloot en een deel aan de oostzijde. Riet is lastig tot niet in toom te houden. De plekken waar het riet niet gewenst is kan het afgegraven worden. Ook door riet regelmatig te maaien zal het op deze plek uitgeput raken.

FUNCTIES

Uitkijkpunten

Op de boeg, die in de noordelijke punt van de Kwakelwei ligt, wordt een uitkijkpunt (zie Romeinse wachttorens) aangelegd. Dit punt geeft een geweldig uitzicht over het water van de Oude Rijn, het Additioneel kanaal in beide richtingen en het Oegstgeestekanaal. Drie andere uitkijkpunten komen aan de oever van de Oude Rijn en het Additioneel Kanaal. De situering is zo gekozen dat de zichtlijn aan de overkant van het water langs de huizen verloopt.

Deze plekken zijn aangelegd om dicht langs het water te kunnen zijn. Behalve als uitkijkpunt zijn ze ook voor sportvissers geschikt. In een later stadium kunnen deze uitkijkpunten worden uitgerust met houten vlonders en bankjes. De uitkijtpunten zijn bereikbaar via de secundaire paden.

Weide

Aan de westzijde van de Kwakelwei zal een gebied worden ingericht als recreatieweide. Er is voor deze locatie gekozen om een zo groot mogelijk aaneengesloten gebied op de Kwakelwei in te kunnen richten met als functie natuur. Een andere reden is dat dit gebied vanaf de kant van het water waar de huizen staan niet tot beperkt zichtbaar is. Hierdoor houden de omwonenden een natuurlijk uitzicht. Op de recreatieweide kan men o.a. picknicken en de hond los laten lopen. In het verlengde van deze recreatieweide richting het zuiden zal een gebied aangemerkt worden waar men kan sporten.

Kassencomplex

Het bestaande kassencomplex kan ingericht worden als educatief centrum in combinatie met indoor volkstuinieren. Zo krijgt het kassencomplex een 'tweede leven'.

Inwoners van de gemeente Katwijk krijgen de mogelijkheid om hun eigen moestuintje te huren of als groep een stukje van de kas te gebruiken. Een pluktuin voor bloemen of zacht fruit, kamerplanten asiel, opkweek voor in de eigen tuin, voedselgewassen, het zijn allemaal mogelijkheden. Voor het basis- en voortgezet onderwijs kan o.a. het kassencomplex ook interessant zijn als locatie voor een educatief programma.

Exploitatie van dit concept lukt alleen als een ondernemer of stichting bereid wordt gevonden om dit op zich te nemen, met inzet van vrijwilligers.

Indien dit plan niet haalbaar blijkt, wordt het kassencomplex afgebroken en wordt dit deel van het gebied ingericht in de stijl van het buitengedeelte van het huidige ontwerp.

OPTIES VOOR VERDERE INRICHTING

Bankjes

De bedoeling is dat ook de bewoners van De Wilbert of andere senioren gebruik kunnen maken van het park. Omdat senioren soms slechter ter been zijn zal het park hier gedeeltelijk geschikt voor zijn. Om rustpunten voor senioren te bieden zullen er voldoende banken geplaatst worden.

Natuurlijke speelvoorzieningen

Voor de kinderen willen we een gebied inrichten met objecten die uitnodigen tot 'natuurlijk spelen'. Het materiaal dat gebruikt kan worden voor het natuurlijk spelen kan op de Kwakelwei groeien of is afkomstig van gekapte bomen uit het Heerenschoolbos. Door materiaal uit het Heerenschoolbos te gebruiken krijgt het een 'tweede leven'.

De doelgroep 0-5 jarigen heeft maar een klein gebied nodig in het park. De speeltoestellen zullen vooral bestaan uit lage boomstammen waar de kinderen doorheen of overheen kunnen kruipen. Ook zand zal voor deze groep een belangrijk speelelement zijn. De doelgroep 5-9 jarigen kunnen over boomstammen lopen of doorheen kruipen.

Voor de doelgroep 9-13 jarigen kan een route worden aangelegd waarin zij van alles te weten komen over de natuur en wat er mee te maken heeft. Een voedselbos is ook een concept dat aangelegd kan worden om kinderen iets over de herkomst van voedsel te leren.

Omdat buiten fitness/sporten steeds populairder wordt, willen we ook hiervoor een gebied inrichten. Ook hiervoor zullen natuurlijke materialen gebruikt worden.

Vlonders

De nevenwegen bieden de toegang tot vier rustpunten die aan het water liggen. Deze kunnen worden voorzien van houten vlonders. Hier kan men rustig op een bankje plaatsnemen of de (sport) visserij beoefenen.

Romeinse wachttoren

De Kwakelwei ligt in het vroegere stroomgebied van de Oude Rijn die in het verleden een stuk breder was dan tegenwoordig. De Rijn was in de Romeinse tijd de noordgrens van dit machtige rijk. Dit gegeven maakt deze open plek bij uitstek geschikt om een replica van een Romeinse wachttoren te plaatsen.

Deze 'wachtpost' kan de plek zijn voor historische informatie en tevens dienst doen als uitkijkpost voor vogelliefhebbers. Ook wordt hiermee een mooie verbinding gemaakt met het eeuwenoude beeld van de Romeinse Rijngod in het Heerenschoolbos, die zowel de bron van de Rijn als de visvangst symboliseert.

Kwakelbrug

Omdat de kwakelbrug aan de kant van de Wilbert ligt zullen senioren en mindervaliden frequent van deze brug gebruik willen maken. De brug zal voor deze doelgroep toegankelijk gemaakt worden. De maximale helling die gecreëerd mag worden bij een hoogteverschil $>0.50\text{m}$ zonder bordes is 1:25. Bij een hoogteverschil tussen de 0.10m en 0.50m mag de helling tussen de 1:10 en de 1:16 zijn.

Het loopoppervlak van de brug dient aan de huidige NEN normen 'Slipweerstand van beloopbare oppervlakken - Eis en bepalingsmethode' te voldoen. Vanuit het Hoogheemraadschap Rijnland worden de volgende eisen gesteld aan een brug:

- afstand tussen onderzijde brug en waterspiegel: minstens 20 centimeter bij zomerpeil
- de afstand tot een naastgelegen dam, brug of stuw: minstens 5 meter
- breedte brug: maximaal 10 meter
- geen ondersteunende constructies in het water
- het talud onder de brug afwerken met erosiebestendig materiaal (bijvoorbeeld gras of harde bekleding). Talud: helling aan de zijkant van de dijk.

Molen voor slootbemaling

Om de watercirculatie door de dwarssloot en door het binnenmeertje te verbeteren kunnen twee damwanden en een windmolen worden geplaatst. Hiervoor kan gedacht worden aan een metalen Bosmanmolen of een zelf geconstrueerde houten variant. Zonder een dergelijke molen is de doorstroming afhankelijk van de schepen die in het Additioneel kanaal voorbij varen en van het spuien.

Natuurvriendelijke oever Additioneel Kanaal

Het Additioneel Kanaal is een provinciale vaarroute. Provincie Zuid-Holland neemt bij dergelijke vaarwegen het onderhoud van de oevers voor haar rekening. Bij de eerstvolgende vervanging van de beschoeiing zal met de provincie worden overlegd of de mogelijkheid bestaat om op deze plaats een natuurvriendelijke oever aan te leggen.

Sanitair en een drankje

Voor bezoekers van het Heerenschoolbos biedt theehuis 'Tante Marijtje' de mogelijkheid om voor een bescheiden bedrag een hapje en een drankje te nuttigen. Tante Marijtje wordt mogelijk gemaakt door de Wilbert en is geliefd onder haar bewoners. In het kassencomplex kunnen eventueel

mogelijkheden worden gecreëerd voor bezoekers om iets te drinken te kopen uit een automaat of gebruik maken van sanitaire voorzieningen. Dit uiteraard in samenspraak met 'Tante Marijtje'.

EDUCATIE

Bebording

Als onderdeel van een speel- of wandelroute kunnen korte beschrijvingen worden gegeven van bijzondere verschijnselen die er zijn. Het kan de functie verduidelijken van natuurvriendelijke oevers of cultuurhistorische elementen. Vergelijkbare bordjes zijn nu al te vinden in het Heerenschoolbos.

Digitaal

Met QR-codes werken heeft als voordeel dat fysieke bebording niet te opvallend is, terwijl extra informatie gevonden kan worden met behulp van de smartphone. Ook kan het park worden opgenomen in apps die digitale wandelroutes aanbieden.

Een natuurwandeling van Rijn Park Katwijk ism met Natuurcentrum Katwijk door het Heerenschoolbos kan rekenen op brede belangstelling

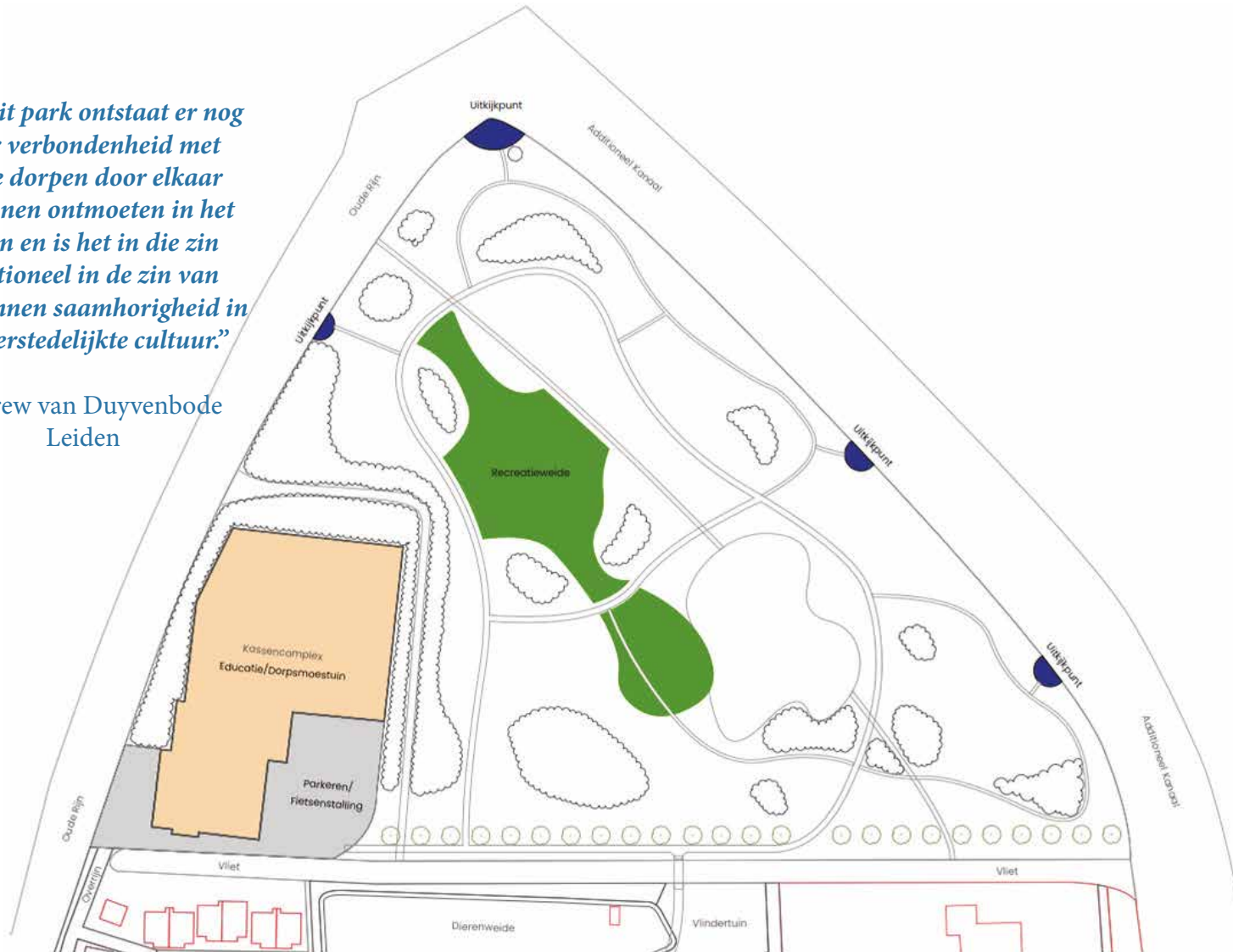
Natuurlijke speelvoorzieningen in het Burgemeester de Ridderpark

OVERZICHT FUNCTIES

Voor bezoekers is een aantal plekken ingericht om te recreëren. Een viertal uitkijkpunten bieden uitzicht op het water en kunnen worden benut om te vissen. Op de recreatieweide kan worden gespeeld en gepicknickt en het kassencomplex biedt ruimte voor indoor moestuinen.

“Met dit park ontstaat er nog meer verbondenheid met beide dorpen door elkaar te kunnen ontmoeten in het heden en is het in die zin functioneel in de zin van ontspannen saamhorigheid in een verstedelijkte cultuur.”

Andrew van Duyvenbode
Leiden

Gefaseerd werken naar een stadspark voor Katwijk

Stichting Vrienden van het Rijn Park biedt de gemeente de helpende hand bij het realiseren van grootschalig groen met een belangrijke cultuurhistorische en educatieve waarde. Als breed gesteund burgerinitiatief neemt deze stichting het initiatief om met dit ontwerp de haalbaarheid aannemelijk te maken. Verder willen de Vrienden van het Rijn Park:

- dit rapport als uitgewerkt plan aanbieden; dit is een besparing bij de realisatie
- samenwerken met de gemeente tijdens de verdere uitwerking van dit plan
- helpen bij het uitwerken van de financieringsalternatieven
- een actieve rol spelen bij de aanleg en het onderhoud
- projecten realiseren om het park beleefbaar te maken
- inhoud geven aan het begrip parkmanagement
- de inwoners van de gemeente Katwijk stimuleren om te participeren

Start

De realisatie van dit plan is afhankelijk van de medewerking van de huidige grondeigenaar en van het sluitend krijgen van de benodigde financiering. De hier uitgewerkte visie is dat bij de start van het project alleen de noodzakelijke aanpassingen zullen worden gedaan om van dit schiereiland een park te maken. Toegankelijkheid, paden, waterlopen, oevers en de beplanting zijn onderdeel van deze startfase.

Voor verschillende activiteiten in het aanlegproces is vergunning nodig van het Hoogheemraadschap van Rijnland. In de vergunningenchecker op rijnland.vergunningen.info worden de regels weergegeven die voor het project gelden.

Voorafgaand aan de aanleg zal een regeling voor pacht-beëindiging moeten worden getroffen met de twee huidige pachters. Tevens dient het in 2019 uitgevoerde bodemonderzoek te worden geactualiseerd.

Groeipark

Het park is niet in één keer af. Bij de start wordt een basisstructuur neergelegd, die in de loop van de tijd kan worden aangevuld met recreatieve en educatieve onderdelen. De beschikbare financiële middelen zijn hierbij de bottleneck. Met sponsoractiviteiten, donaties en subsidies zal de Stichting Vrienden van het Rijn Park aanvullende inrichting mogelijk maken. Rijn Park Katwijk heeft hiervoor het juiste netwerk en expertise in huis. Door inwoners hierbij te betrekken wordt het een park voor en door de samenleving.

Bij de start wordt het park bouwrijp gemaakt. Voor de doorontwikkeling van het park worden projectgewijs vervolgstappen uitgewerkt die onderdeel zijn van onderstaande aspecten.

	ONDERDEEL	ENABLER
Bouwrijp	Basisstructuur met hoofdontsluiting, grondwerk, waterpartijen, oevers, paden en beplanting	Gemeente Katwijk (beperkte mogelijkheden voor sponsoring, bijv. adopteer een boom)
Beleefbaar maken	Bordjes plaatsen, bankjes, natuurlijke speelvoorzieningen	
het glazen huis, vlonders, kwakelbrug, opnemen in fiets- en wandelroutes zoals RingPark	Vrienden van het Rijn Park, inwoners, bedrijven	
Ecologische versterking	Natuurlijke oever Additioneel Kanaal	Provincie Zuid Holland
Historische verbindingen Romeinse Limes	Cultuurhistorische wandelroutes	
Romeinse wachttorens, informatiepunten	Gemeente Katwijk, Provincie Zuid-Holland, Vrienden van het Rijn Park, inwoners, bedrijven	

Bijdragen

De optionele elementen uit dit plan vallen buiten deze begroting omdat Stichting Vrienden van het Rijn Park hiervoor afzonderlijke projectvoorstellen wil uitwerken op basis van subsidies, donaties, sponsoring, crowdfunding etc. De Stichting Vrienden van het Rijn Park wil hiervoor een samenwerking met de parkeigenaar formaliseren.

De inzet van de Vrienden van het Rijn Park is erop gericht dat zoveel mogelijk mensen, organisaties en bedrijven een bijdrage aan dit park kunnen leveren. Dat kan in de vorm van hand- en spandiensten van vrijwilligers of van bedrijven en organisaties die partners van het Rijn Park worden genoemd.

Financiële bijdragen zijn mogelijk in de vorm van activiteitsponsoring, objectsporing, donaties of legaten. Daarnaast zullen actief subsidiemogelijkheden worden gezocht en benut. De werving van fondsen zal steeds zoveel mogelijk worden gericht op de realisatie van het volgende deelproject.

Rijn Park Katwijk heeft zich ontwikkeld tot een breed gedragen burgerinitiatief. Het kan rekenen op de steun van vele inwoners, ondernemers en deskundigen.

Het eindontwerp van het park op de Kwakelwei, inclusief de functies die gefaseerd ingebracht kunnen worden, zoals bankjes, speeltoestellen en een Romeinse wachttoren.

Legenda project gebied:

- Bestaande kassencomplex
- Watergangen
- Wandelpaden
- Kwakelbrug
- Houtachtige beplanting
- Laan bomen
- Kruidachtige beplanting
- Oeverbeplanting
- Gazon
- Vlonders
- Banken
- Romeinse wachstoren
- Damwand t.b.v. waterpeil
- Molen t.b.v. afvoer water
- Natuurlijk spelen

Legenda buiten het project gebied:

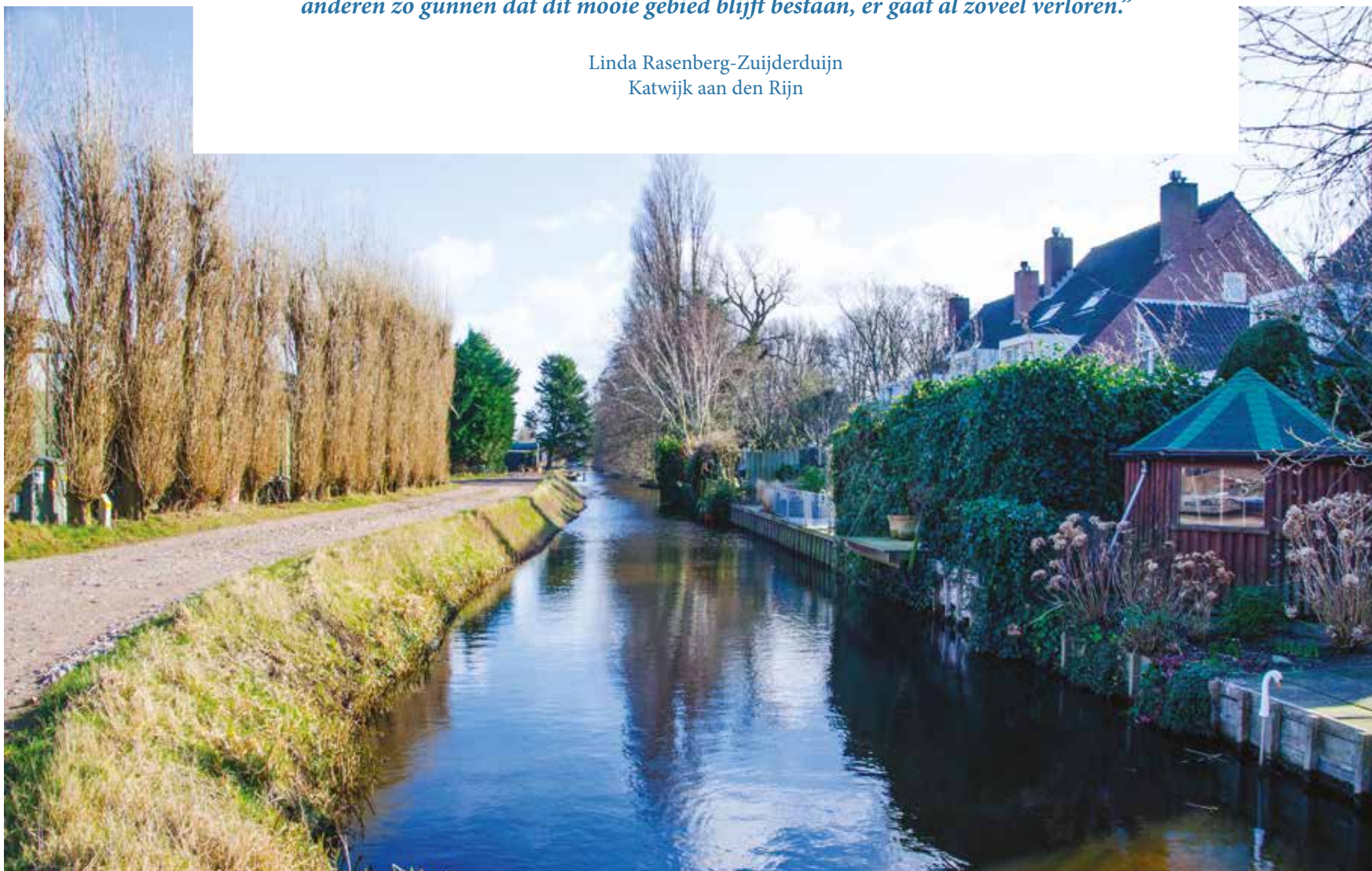
- Bebouwing
- Privé terrein
- Dierenweide
- Bestaande wegen
- Bestaande watergangen
- Bosplantsoen
- Vlindertuin

*“Ik wandel nu al graag met de kinderen door de tuin van de Wilbert en vroeger met mijn ouders.
Waar natuurlijk de dieren niet worden overgeslagen!”*

*Wat is er nu mooier dan dat dit gebied uitgebreid zou kunnen worden?! Zou het mijn kinderen en
anderen zo gunnen dat dit mooie gebied blijft bestaan, er gaat al zoveel verloren.”*

Linda Rasenberg-Zuijderduijn
Katwijk aan den Rijn

De Oude Vliet waarlangs in de 16 eeuw het veerpad richting Rijnsburg liep. Links ligt de Kwakelwei.

Financiering

INVESTERINGSBEGROTING

Grond

De huidige eigenaar van de Kwakelwei is Stichting Administratiekantoor AJ, gevestigd te Valkenburg. De Kwakelwei (afgerond 5 ha) werd in 2018 door HHR verkocht voor een koopprijs van € 4.550.000,-- gebaseerd op woningbouw.⁹ Er was geen ontbindende voorwaarde die in werking kan treden indien de noodzakelijke wijziging van het bestemmingsplan voor de voorgenomen bouw van woningen er niet zou komen.

In het bestemmingsplan ⁹⁾ is de Kwakelwei agrarisch, waarbij staat aangetekend ¹⁰⁾ dat het college dit mag wijzigen in 'Groen', zonder dat daarvoor goedkeuring van de gemeenteraad vereist is.

De gemeenteraad heeft bij herhaling te kennen gegeven dat zij voor de Kwakelwei een groene toekomst ziet. Dit betekent dat het op dit moment onwaarschijnlijk is dat de eigenaar bouwplannen kan realiseren. Dat de

grond is aangekocht voor een prijs, die gebaseerd is op woningbouw is een complicerende factor. Het is moeilijk te zeggen wat de grond waard geweest zou zijn als rekening zou zijn gehouden met de geldende bestemming. Een indicatie voor de ondergrens van de grondwaarde is misschien, dat de provincie Zuid-Holland recent voor 6 ha natuurgebied € 5 per m2 vroeg voor grond die een natuurbestemming moest houden.

Inrichting

Voor het bouwrijp maken, aanleggen van de aansluitingen en 'casco' inrichting als park is uitgegaan van het aanbrengen van alle voorzieningen die nodig zijn om van de Kwakelwei een ecologisch wandelgebied te maken, met volop mogelijkheden voor het later aanbrengen van natuurvriendelijke speelvoorzieningen en dergelijke. Alle niet noodzakelijke voorzieningen zijn naar de toekomst verschoven.

Deze 'casco' inrichting kost ca. € 485.000 excl BTW (prijsspeil 2021) en komt voor

rekening van de parkeigenaar.

De optionele elementen uit dit plan vallen buiten deze begroting omdat Stichting Vrienden van het Rijn Park hiervoor afzonderlijke projectvoorstellen wil uitwerken op basis van subsidies, donaties, sponsoring, crowdfunding etc. De Stichting Vrienden van het Rijn Park wil hiervoor een samenwerking met de parkeigenaar formaliseren.

EXPLOITATIE EN ONDERHOUD

Om het park tot een succes te maken is de exploitatiefase (of het management) doorslaggevend. De bovenliggende doelstelling hierbij is dat het park aantrekkelijk blijft, zich verder ontwikkelt en verbetert en zijn waarden behoudt. De Stichting Vrienden van het Rijn Park kan hierin door middel van bovengenoemd samenwerkingsverband een rol spelen.

In dit plan zijn er baten te verwachten uit de exploitatie van het kassencomplex. Hierdoor zal dit gedeelte tenminste kostendekkend kunnen draaien. Eventuele extra resultaten zullen ten goede komen aan de verdere inrichting en exploitatie van het park.

Op basis van het onderhoudsplan, dat onderdeel is van dit ontwerp, zijn de jaarlijkse onderhoudskosten laag. Verwacht wordt, dat gemeente Katwijk dit zal onderbrengen in de gemeentelijke kosten voor groenonderhoud en onderhoud van waterpartijen.

FINANCIERING

Om nu de aankoop en inrichting van de Kwakelwei als park te realiseren zijn er twee opties:

1. De grond wordt door de gemeente aangekocht van de huidige eigenaar.
2. Een publiek-private onderneming koopt de grond van de huidige eigenaar.

Stichting Vrienden van het Rijn Park heeft een voorkeur voor optie 1. De tweede optie is (voor zover bekend) niet eerder toegepast in gemeente Katwijk, maar uiteraard het onderzoeken waard. Bij de grondaankoop door de gemeente of de publiek-private onderneming zullen wel (stevige) onderhandelingen moeten worden gevoerd met de huidige eigenaar, waarbij de keuze voor Groen door het college een randvoorwaarde is.

Overigens is het theoretisch ook mogelijk dat de huidige grondeigenaar zelf een park¹¹⁾ ontwikkelt. Deze zal dan echter hoogstwaarschijnlijk als kostendrager de bouw van huizen op de Kwakelwei eisen. Stichting Vrienden van het

Rijn Park wijst deze optie op voorhand af als ongewenst omdat dit niet in overeenstemming is met de doelstelling van de stichting. De aanleg van een Rijn Park in combinatie met woningbouw is immers niet mogelijk.

De meest voor de hand liggende vervolgstap is dan ook dat het gemeentebestuur samen met Stichting Vrienden van het Rijn Park de voor- en nadelen van een publiek-private samenwerking uitwerkt alvorens met een voorstel te komen aan de gemeenteraad.

Bestekpost-nr	OMSCHRIJVING	BEDRAG €
1	VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN	8.296
2	GROND- en BAGGERWERK	38.436
3	VERHARDINGEN	59.081
4	WATERBOUWKUNDIGE CONSTRUCTIES	147.000
5	KABELS & LEIDINGEN	3.480
6	BEPLANTINGEN	105.908
7	TERREININRICHTING	13.570
8	STAARTKOSTEN	5.000
	Subtotaal:	380.771
	STELPOST (10% van totale kosten)	38.077
	Subtotaal:	418.848
	OPSLAGEN	
	Winst en risico 10%	
	Uitvoeringskosten 3%	
	Algemene kosten 3%	
	Totaal opslagen	67.016
	Aannemingssom excl BTW	485.863

11) Als de huidige eigenaar de grond in bezit houdt is het ook mogelijk dat gemeente en eigenaar een overeenkomst sluiten op grond waarvan de gemeente er een park van maakt. Ook in dit geval zal de eigenaar er enkele huizen op willen bouwen.

MET DANK AAN

Klankbordgroep

Voor het project Rijn Park Ontwerp is een klankbordgroep ingesteld. Vijf deskundigen hebben de tussentijdse resultaten en het eindresultaat van het project doorgenomen en daarover geadviseerd. De rol van de klankbordgroep is tijdelijk. De leden van de klankbordgroep zijn:

Arjan van Egmond | Projectmanager, tevens bestuurslid Natuurcentrum Katwijk

‘Dit is een park met een verhaal. Waterrijk, cultuurelementen, groenbeleving: ecologie leeft in Katwijk.’

Maarten Langbroek | Ecoloog

‘Hier kun je een natuurlijke overgang creëren van bos naar veld (zoom, mantel, kern) en dat is uniek in Katwijk.’

Marjan Haasnoot | Adviseur

‘Maak er een park van dat minstens 30 jaar mee kan. Dit ontwerp trekt de aandacht van een breed samengestelde bevolkingsgroep uit heel de gemeente Katwijk.’

Marleen Dijkdrent | Creatief ondernemer en natuurliefhebber

‘Een mooi plan, dat je goed moet verkopen, want je moet opboksen tegen een projectontwikkelaar die dat ook zal doen.’

Peter Spierenburg | Ecoloog en natuurliefhebber

‘Lang niet iedereen kent dit verscholen gebied en dat is een kans. Maak van die witte vlek een plek die voor lange tijd diep in de harten van mensen blijft.’

Rijn Park Katwijk

Stichting Vrienden van het Rijn Park bestaat uit vrijwilligers die zich elk vanuit hun eigen belangstelling en expertise hebben aangemeld om bij te dragen aan de totstandkoming van een park op het Eiland. Daarnaast hebben zich inmiddels 1250 inwoners aangemeld als 'Vriend van het Rijn Park', als steunverklaring voor dit burgerinitiatief.

Koos Nijgh
Voorzitter

Dik de Mooij
Secretaris

José Klaver
Penningmeester

Huug van Duijn
Werkgroep strategie

Laurens de Leur
Werkgroep strategie

Ben Rijnten
Werkgroep strategie

Joyce Zandbergen
Werkgroep natuur

Rik Verhave
Werkgroep natuur

Wendy Coenen
Werkgroep natuur

Mark Ruis
Werkgroep cultuur

Jack Bouma
Werkgroep cultuur

Henk Hueting
Werkgroep cultuur

Annemieke Lachi
Werkgroep communicatie

Bart de Vreugd
Werkgroep communicatie

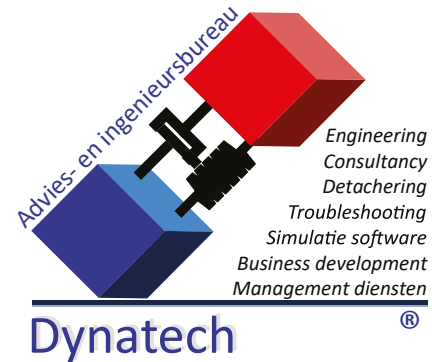

1250
Vrienden
van het Rijn Park

Sponsors

Het realiseren van dit ontwerp zou niet zijn gelukt zonder de financiële steun van onderstaande ondernemingen.

Met dank aan
een anonieme
sponsor

De Makers

Ontwerp	Martin Elling, tuin- en landschapsarchitect
Productie	Vrienden van het Rijn Park Katwijk
Layout	Mark Ruis
Druk	GSP Grafische Services & Producties

Martin ELLING
TUINONTWERP & ADVIES

BIJLAGE 1

Toelichting profielverloop

Bron:

Bodemkaart van Nederland Algemene begrippen en indeling 42 uitgave, 1991

Onder profielverloop verstaat men de verandering in de aard en de samenstelling van het moedermateriaal met de diepte. Bij veel zeeklei- en rivierkleigronden en bij een deel van de dikke eerdgronden en van de niet gerijpe minerale gronden is het profielverloop bij de inderling gebruikt. De profielverlopen zijn als volgt omschreven:

Profielverloop 2 – ‘Zavel of klei op zand’

Zavel- en kleigronden met een zandlaag van meer dan 20 cm dikte, beginnen tussen 25 en 80cm. Uitgezonderd gronden met

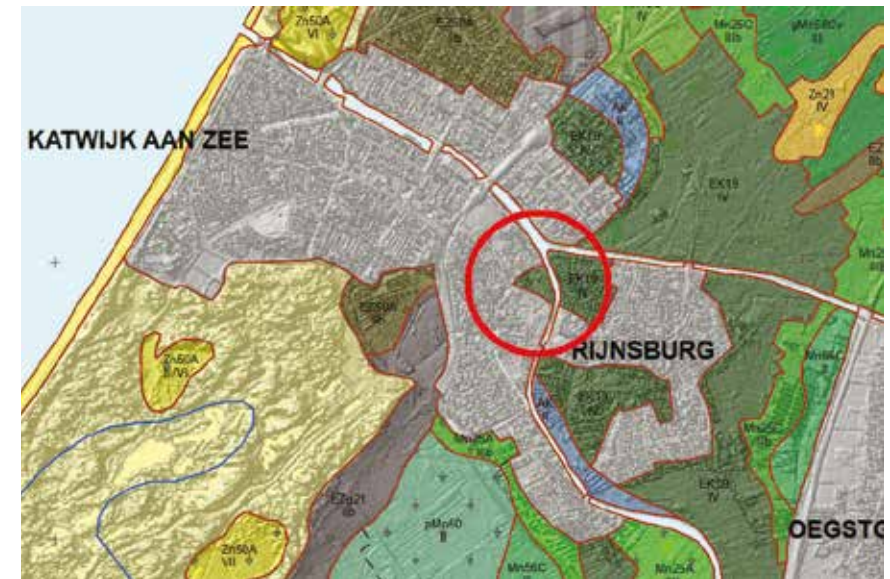
- Kleiig, uiterst fijn zand (5-8% lutum; $M_{50} < 105 \mu m$)
- Boven het zand een niet kalkrijke, zware kleilaag, die voldoet aan de eisen gesteld bij

Profielverloop 3

Profielverloop 5 – ‘Overige zavel of klei met homogene, aflopende en oplopende profielen’

Zavel- en kleigronden die niet vallen onder de definities van de profielverlopen 1, 2, 3, of 4. Hiertoe behoren o.a:

- Homogene profielen: tot 80 cm diepte weinig variatie in textuur (N.B. profielen die geheel uit niet kalkrijke, zware klei bestaan behoren tot profiel 4).
- Aflopende profielen; tussen 0 en 80 cm diepte neemt het lutumgehalte af zonder de textuurklasse zand te bereiken; binnen 80 cm mag wel kleiig, uiterst fijn zand voorkomen (zie profielverloop 2).
- Oplopende profielen; tussen 0 en 80 cm diepte neemt het lutumgehalte toe; binnen 80 cm komt echter geen kalkloze of kalkarme, zware klei voor.
- Alle profielen met dunnen moerige lagen, zandlagen of niet kalkrijke, zware kleilagen e.d. binnen 80cm

EK19 Tuineerdgronden; lichte zavel, profielverloop 5, of 5 en 2, of 2

BIJLAGE 2

Natuurvriendelijke oevers subsidie HHR

Deze gegevens zijn afkomstig van:

<https://www.rijnland.net/uw-loket/subsidie-natuurvriendelijke-oever>

De subsidie voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers is maximaal 65 euro per strekkende meter. De maximale bijdrage per aanvrager of project is 30.000 euro per jaar.

Het uiteindelijk te verstrekken subsidiebedrag is o.a. afhankelijk wat voor soort instelling de organisatie is. Hieronder het onderscheid, dat Rijnland maakt:

- particulieren: subsidie = maximaal 100 % van € 65
- natuur behorende organisaties: subsidie = maximaal 75% van € 65
- overheden: subsidie = maximaal 50% van € 65

Ook heeft het uiteindelijke bedrag te maken met hoeveel punten het project ontvangt. Rijnland toetst de subsidieaanvragen aan de hand van een puntensysteem. Het aantal punten bepaalt uiteindelijk hoe het subsidiebudget wordt verdeeld. Hieronder staan de puntenverdeling vermeld.

- 10 punten: ligging in natuurgebieden die vallen onder het Nationaal Natuur Netwerk
- 10 punten: ligging in een geprioriteerd KRW-waterlichaam
- 10 punten: watergangen smaller dan 10 meter
- lengte aan te leggen aaneengesloten oevers/vispaaiplaats:
 - $\geq 20 \leq 40$ strekkende meter: 2 punten
 - $> 40 \leq 60$ strekkende meter: 4 punten
 - $> 60 \leq 80$ strekkende meter: 6 punten
 - $> 80 \leq 100$ strekkende meter: 8 punten
 - > 100 strekkende meter: 10 punten. Plus 2 extra punten voor elke extra 50 strekkende meter

Of je subsidie kunt ontvangen hangt af van meerdere 'spelregels'. Wanneer je je niet aan deze 'spelregels' kan houden zal er geen subsidie uitgekeerd worden.

Hieronder staat de situatie weergegeven wanneer je geen subsidie kan ontvangen. Deze gegevens zijn van de website van Rijnland gehaald.

Er wordt geen subsidie uitgekeerd als de natuurvriendelijke oever:

- minder dan 20 meter lang wordt
- in water met een scheepvaart functie komt
- in een jachthaven komt
- op een locatie komt waar al een begroeide oever aanwezig is. Rijnland maakt die beoordeling
- de onderhoudswerkzaamheden die Rijnland uitvoert bemoeilijkt
- als er een watervergunning nodig is voor de aanleg van de oever, en die is nog niet verleend.
- voor het plaatsen van een vooroeververdediging of golfbreker. Ook voor de materiaalkosten krijgt u geen subsidie.
- als de natuurvriendelijke oever geen relatie heeft met de taken van Rijnland
- als de aanleg van de natuurvriendelijke oever al in uitvoering is voordat de subsidieaanvraag is ingediend
- als het de bedoeling is om met de aanleg van de natuurvriendelijke oever winst te maken
- als de kans op een goede ontwikkeling van de natuurvriendelijke oever niet zo groot is. Dit beoordeelt Rijnland. Bijvoorbeeld wanneer een natuurvriendelijk oever wordt aangelegd op de windzijde van een plas met grote strijklengte.
- als de natuurvriendelijke oever wordt gepland in een oever waar vanuit de schouw kadeherstel wordt geëist
- als u de oever of vispaaiplaats gaat aanleggen als:
 - compensatie voor het verlies van natuurwaarden op een andere plaats.
 - uitvoeringsmaatregel van een gemeentelijk waterplan.
 - compensatie van een demping of een toename van verhard oppervlak.

Voor de beplanting van de oever kunt u wel een subsidie aanvragen.

BIJLAGE 3

Algemene regels HHR voor het plaatsen van een duiker

Hieronder worden de algemene regels weergegeven voor het plaatsen van een duiker. Deze regels zijn afkomstig van:
<https://www.rijnland.net/uw-loket/vergunningen/alle-regels-op-een-rij/%28dam-met%29-duiker?searchterm=algemene+regels+duiker>

Voor het plaatsen van duikers geldt een meldplicht bij het LOL.

- Afmetingen van de duiker: voorwaarden
 - De duiker is maximaal 10 meter lang.
 - Bij een watergang tot 4 meter breed is de inwendige diameter van de duiker minstens 60 cm.
 - Bij een watergang tussen de 4 en 6 meter breed is de inwendige diameter van de duiker minstens 80 cm.
 - Bij een watergang tussen de 6 en 8 meter breed, is de inwendige diameter van de duiker minstens 1 meter.
- Ligging van de duiker: voorwaarden
 - De afstand tussen de aan te leggen duiker en een naastgelegen duiker, de aanwezigheid van hoge overjarige kruiden in combinatie met pioniersituaties zorgt voor structuurvariatie. De meeste soorten zijn hierbij gebaat; ze schuilen bijvoorbeeld in de hoge vegetatie en foerageren in meer open begroeiing. brug of stuw is minstens 5 meter.
 - De duiker wordt zo aangebracht en onderhouden dat in de duiker 1/3 deel lucht en 2/3 deel water aanwezig is ten opzichte van het zomerpeil.
 - De as van de duiker ligt in het midden van de watergang.
 - De duiker wordt horizontaal geplaatst.

BIJLAGE 4

Begroting inrichtingskosten

	OMSCHRIJVING	ARBEID	MACHINES (inc arbeid)	MATERIAAL (franco levering)	TOTAAL	
*		Kosten €	Kosten €	Kosten €	Kosten €	Bedrag €
1	VOORBEREIDENDE WERKZAAMHEDEN	150,00	3.017,59	5.128,00	8.295,59	8.296
2	GROND- en BAGGERWERK	2.378,28	7.407,52	28.650,00	38.435,80	38.436
3	VERHARDINGEN	533,15	4.772,11	53.775,80	59.081,06	59.081
4	WATERBOUWKUNDIGE CONSTRUCTIES	0,00	0,00	147.000,00	147.000,00	147.000
5	KABELS & LEIDINGEN	360,00	520,00	2.600,00	3.480,00	3.480
6	BEPLANTINGEN	27.939,99	3.278,80	74.689,40	105.908,20	105.908
7	TERREININRICHTING	2.070,00	2.080,00	9.420,00	13.570,00	13.570
8	STAARTKOSTEN			5.000,00	5.000,00	5.000
8.1	Aan- en afvoer van materieel			2.500,00	2.500,00	
8.2	Inrichten werkterrein, inclusief depotterrein			2.500,00	2.500,00	
	Subtotaal:	33.431,43	21.076,02	326.263,20	380.770,65	380.771
	STELPOST (10% van totale kosten)	3.343,14	2.107,60	32.626,32	38.077,07	38.077
	Subtotaal:	36.774,57	23.183,62	358.889,52	418.847,72	418.848
	OPSLAGEN					
	Winst en risico 10%	3.677,46	2.318,36	35.888,95	41.884,77	
	Uitvoeringskosten 3%	1.103,24	695,51	10.766,69	12.565,43	
	Algemene kosten 3%	1.103,24	695,51	10.766,69	12.565,43	
	Totaal opslagen					67.016
	Aannemingssom excl BTW				485.863,35	485.863

* bestekpostnummer

BIJLAGE 5

Buitenplaats op het Sant en de Kwakelwei in 1820 met historische locaties

De afbeelding links toont de buitenplaats het 'Hof van Katwijk' in haar hoogtijdagen met daarnaast de Kwakelwei. Op de kaart zijn historische locaties aangegeven waarvan vele nog aanwezig zijn of herkenbaar zijn in het landschap. De symmetrische structuur van de tuin past in de tijdsgeest van de 17e eeuw; de natuur moest beheerst worden. De Zochertuin met haar kronkelpaden in Engelse landschapstijl was een reactie hierop.

1. Huijs 't Sant (13e/14e eeuw, later tolhuis)
2. Spijker (13e/14e eeuw, graanopslag)
3. Veer (vóór 1449 tot 1611, veerpont)
4. Veerpad naar Rijnsburg en verder
5. Kwakelbrug
6. Hof van Katwijk (Buitenplaats, ca 1690)
7. Hollands-classicistische tuin (ca 1690)
8. Beeld Rijngod (ca 1690)
9. Beeld Maria (19e eeuw)
10. Heilig Hartbeeld (19e eeuw)
11. Dwarslaan/Marialaan
12. Jozeflaan
13. Hoenderhof/ Basse Cour (18e eeuw)
14. Moestuinen
15. Broeierijen (voorlopers kassen)
16. Uitbreiding door J.D. Zocher (1801)
17. Groote laan (centrale as/zichtlijn)
18. Huize Bijdorp (buitenplaats)
19. Huize Zant en Rhijnlust (buitenplaats)
20. Pannenbakkerij (vanaf 1731)
21. Ashok (ca 1771)
22. Bokkinghang (rokerij)
23. Brug Oude Rijn (hout 1615 steen 1666)
24. Quackelwei (vlas, riet, hennep)
25. Additioneel kanaal (1807)
26. Franciscaner kerkhofje (1930)

BIJLAGE 6

Gedicht: De Kwakelwei

Oase van stilte, ruimte en rust.
Dit landje met zoveel indrukwekkende gezichten.
Kan het niet laten om over haar te dichten.

Tongetje land omhelsd door oeroude stromen,
die in deze delta meanderend samenkomen.
Spel van wind, water, eb en vloed.
Bewegingen van zoet en zout. Oh-zo-Oud.

Enorme natuurkrachten hebben haar geschapen tot wat ze nu is.
Een bijzonder plekje in een versteende wildernis.
Door vele handen, met kruiwagen en schop opgehoogd met grond uit het kanaal,
werd haar drassige land een mooi verhaal.

Geschikt gemaakt voor het telen van groente en fruit, van bloemen en struiken,
konden groene handen haar tot veel goeds gebruiken.

Dit stukje heilige grond verheft niet haar mond
en haar lichaamstaal wordt niet begrepen.
Oh kon zij maar spreken en haar diepe gedachten met ons delen.

Door haar Vliet en de Rijn gleden ontelbare schepen met handel,
monniken maar ook soldaten. Ze hield het alles oogluikend in de gaten.

Over-Rijn met veerpont via Rijnsburg naar Leiden,
ging het volk te voet gemoedelijk langs haar zijde.

Op hoofd, schouders en op wagens en karren,
met konijnen uit de duinen, vis groenten en fruit.
Er is hard gewerkt op weg met hunne buit.

Eeuw na eeuw gingen velen aan haar voorbij. Oh Kwakelwei.
Dorpelingen, groot en klein, jong en oud, strijd voor haar behoud.

Sluit je aan, zij aan zij.
Voor Natuurpark "De Kwakelwei"

Molenaar Jack Bouma

Afbeelding: Kaart van Jacob Coenraedts, 1571, met links Katwijk aan den Rijn en rechts Huijs 't Sandt.

